Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган | 6 апрель 1973 йил, жума | № 81 (15.555) | Баҳоси 2 тийин.

РЕСПУБЛИКА ЧОРВАДОРЛАРИНИНГ МУВАФФАҚИЯТИ

Республика чорвадорлари КПСС XXIV съезди қарорларини бажара бориб Бутуниттифоқ социалистик мусобақасига қўшилиб, давлатга гўшт сотиш биринчи квартал халқ хўжалик планини 139,3 процент, сут сотиш планини 110,6 процент ва тухум сотиш планини 132 процент қилиб бажардилар.

Ўтган йил биринчи кварталидагидан 8,8 минг тонна кўп — 17,5 процент ортиқ гўшт (тирик вазнда), 8,9 минг тонна кўп — 9,3 процент ортиқ сут ва 18,7 миллион дона кўп — 16,5 процент ортиқ тухум тайёрланди.

Қорақалпоғистон АССР ва республиканинг барча областлари давлатга гўшт, сут ва тухум топшириш халқ хўжалиги квартал планларини ортиғи билан бажардилар.

Самарқанд, Қашқадарё, Наманган, Фарғона, Бухоро областлари ва Қорақалпоғистон АССР чорвадорлари давлатга гўшт сотишни, Қашқадарё, Хоразм ва Самарқанд областларининг чорвадорлари сут сотишни, Наманган, Андижон, Самарқанд, Қашқадарё ва Хоразм областларининг чорвадорлари тухум сотишни анча кўпайтирдилар.

Чорвачилик маҳсулотлари сотиш давом этмоқда.

Далаларнинг ва фермаларнинг меҳнатчилари ҳозирги вақтда ўзларининг куч-қувватларини қўзилатиш кампаниясини, ем-хашак экинлари экишни муваффақиятли ўтказишга, моллар ва паррандалар сонининг ўстирилишини таъминлашга, уларнинг маҳсулдорлигини оширишга, беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилида гўшт, сут, тухум ва бошқа маҳсулотлар етиштиришни кўпайтиришга қаратмоқдалар.

ЧЎЛ БАҲОРИ

Кўклам тонготари қандай гўзал-а! Момо ер келинчакдек ясаниб, коинот чиройи тобора очилиб боряпти. Бодомлар, ўриклар, шафтоли-ю, олчалар чаман-чаман гуллаб қолди. Ҳа, ишва билан, нашъа билан, минг жилва-ю, ноз-карашма билан чўлга баҳор келди. Шу заминдан қувват олиб, куч йиғиб мағрур бош кўтараётган майсаларнинг учида, мурғак ниҳоллар-у, дов-дарахтларнинг уйғонишида, ер ҳоврида, лотоклар лабида, майсалар авжида, қушлар парвозида, хуллас, ҳамма жойда, ҳамма нарсада наврўзи олам нафаси, дилларда баҳор нашидаси...

Қуёшистон ўлканинг навбаҳори бу. Жўшқин юракларда баҳор ишқи, баҳор нафаси... Қушлар нағмаси-ю, кабутарлар ҳу-ҳусида баҳор илҳоми... Тўққизинчи беш йилликнинг учинчи — ҳал қилувчи баҳори ўлка бўйлаб кезиб юрибди. Сара чигитларнинг лаби ерга энди тегиб келяпти. Аммо, деҳқон баҳори кеч куздаёқ бошланган эди. Мирзачўлнинг қоқ ўртасидаги «Самарқанд» совхозида ҳам фасли навбаҳор.

Ўтмишда деҳқон «ҳўкиз бўйнини мойлаб, белбоққа нонни жойлаб далага чиқамиз»,— дерди кўклам арафасида. Энди-чи? Бобокалонларимиз омоч билан ер тирнаб деҳқончилик қилган бўлса, ҳозирги деҳқон девкор техникага тил киритяпти. Совхозимиздаги юмушларнинг энг оғирини, энг зарурини машина-механизмлар бажариб беришяпти.

Совхоз директори, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Эргаш Холматов ҳикоясидан бир шингили бу! Совхоз бундан саккиз йил муқаддам ташкил топди, ҳозир саккизинчи баҳорни бошдан кечирмоқда. Биринчи бўлиб Эргаш Холматов, бош инженер-ирригатор Маъруф Худоёров, бош агроном-экономист Василий Дмитриевич Солопов, ер тузувчи Раҳимжон Сиддиқов, тракторчи Маҳмуд Нишонов, Рўзи Нодиров, Тўймурод Сафарқулов, тағин уч-тўрт киши келди бу ерга.

Ўшандан буён етти йил ўтди. Шу давр ичида чўлда ақл бовар қилмайдиган ўзгаришлар рўй берди. 1966 йили бутун бир хўжаликда биттагина имо-рат бор эди. Унинг ярмини маъмурий идора ходимлари эгаллаган бўлса, ярмида чўлқуварлар истиқомат қилишарди. Бир уйга ўнлаб бинолар қўшилди. Гўзалликда тенги йўқ сўлим ва дилбар посёлка қад кўтарди. Унинг илиқ бағрида тўрт минг киши ҳаёт гаштини сурмоқда. Уч қаватли ўрта мактаб биноси, 280 ўринли боғча, клиникали шифохона, қурилиши ниҳоясига етай деб қолган маданият саройи, маиший хизмат кўрсатиш тармоқлари, магазинлар ва ошхоналар, водопровод тармоқлари, Ильич чироқларининг қуюш шуъласи, томлар тепасида панжаланиб кетган телевизион антенналар, кўркам хиёбонлар посёлка ҳусн-жамолини янада очиб юборган. Чўлнинг саккизинчи баҳори ўзи билан бирга олам-жаҳон нур, қалбларга ҳузур, жўшқинлик, ўзгача ҳарорат, файз-тароват олиб келган бу ерга.

Қуёш тиғида ярақлаб турган кўчаларнинг биридан борамиз. Ўнг томонда ҳам, сўл томонда ҳам боғу роғ. Йўлнинг ҳар иккала қаноти гуллар чамани оғушида қолган. Баҳор борлиқ сепини шу боғларга ёйганга ўхшайди, суқланиб боққанингиз сари баҳри-дилингиз очилади. Шу орада директор гап қотди:

— Шу ерда боғ яратишимизга тўсқинлик қилганлар ҳам бўлди. Нега десангиз, боғ учун лойиҳада ер ажратилмаган дейишди. Кўп уриндик, кўп уннадик. Сўнгра боғни лойиҳага ҳам киритдик. Мана энди 90 гектар майдонни эгаллаб турган боғ ва токзорларимиз ҳосилини аямаяпти. «Боғ лойиҳага киритилмаган» деган кишилар ширин-шакар мева-чеваларимиздан татиб кўрганларида, ўша кунларни эслаб, беихтиёр кулиб қўйишади.

Ерни боқсанг — боқади. Боғни ҳам шундай. Ерни қанча кўп яхши ишласангиз, тупроқни донадор қилиб, ўғитларга тўйдирсангиз, сувга қондирсангиз, бегона ўтни таг-томири билан юлиб ташласангиз, у сийнасидаги битмас-туганмас бойликларини инъом этаверади. Фақат ер билан «тиллашиш» керак. Совхозда худди шундай қилиняпти. Бир мисол: Хўжалик ташкил этилган 1966 йилда 3885 гектар ерга чигит экилди. Техника етарли бўлсада, одамлар кам эди. Шунинг учун экин майдонларини кўнгилдагидек шудгорлаш, бороналаш, ўғитлаш имкониятлари бўлмади. Айниқса, ғўзани суғориш пайтида узилишга йўл қўйилди. Натижада ҳар гектар ердан 15,2 центнердан пахта топширилди. План тўлди-ю, лекин деҳқоннинг кўнгли тўлмади. Негаки, деҳқон бу ерларнинг ҳар гектари 20-22 центнердан ошириб пахта беришини яхши биларди.

Директор ҳам, партком секретари ҳам, агроном ва инженер ҳам, хуллас, чўлга қалб амри билан келган кишиларнинг ҳаммаси ҳам бундан қаноат ҳосил қилишмади. Ерни яхши ишлашга, бунинг учун чўлқуварларга яхши шароит яратиб беришга эътибор кучайтирилди. Қарабсизки, одамларнинг меҳнатга муносабати бирдан ўзгарди. Экин майдонлари янада кенгайтирилди. Йилнинг ҳар фаслида амалга оширилиши зарур бўлган агротехника тадбирлари маромида бажо келтирилди. Йиллар ўтиши билан бу тадбирлар самараси кўзга яққолроқ ташлана бошлади.

Чўлда етиштирилган ва давлатга топширилган маҳсулот совхоз ишлаб чиқаришининг кўзгусидир. Шу боисдан бултурги муваффақиятлар ҳақида икки оғиз сўз: 5300 гектар майдонга барака уруғи қадалди. Гектар бошига 26 центнердан пахта олинди. Давлат омборларига етказиб берилган 13712 тонна «оқ олтин»нинг 11840 тоннасини агрегатлар териб беришди. 150 та терим машинасининг ҳар бири бункеридан ўртача 90 тонна пахта тўкилди. Моҳир механизатор Маҳмуд Нишонов 350 тоннадан ошириб пахта териб берди. Искандар Сафарқулов, республикада хизмат кўрсатган механизатор Дорибой Намозов, Ашур Давиров каби қайноқ қалбли механизаторлар ҳам ундан қолишмадилар. Тўймурод Сафарқулов бошлиқ бригада 146 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 38 центнердан хирмон кўтарди. Бу — совхозда энг юқори кўрсаткич. Бригадада бир центнер пахта етиштиришга 20 сўм сарфланиб, шунча пахта давлатга ўрта ҳисобда 48 сўмга сотилди. Демак, бригада чўлқуварлари ҳар бир центнер пахтадан 28 сўм соф фойда кўрдилар. «Омбор донга тўлди, хазина — пулга», «қозон ҳам, чўмич ҳам мой», деган ибора ана шундай азаматлар шаънига айтилмаганмикан-а?

Пахта мўл бўлгач даромад ҳам кўпайиб боряпти. Совхоз дастлабки йили 2 миллион 394 минг сўм даромад қилган эди. Бу кўрсаткич ўтган йили 7 миллион 294 минг сўмга етди. Соф фойданинг ўзи 2 миллион 550 минг сўмдан ошиб кетди. Демак, бултурги соф фойда 1966 йилда олинган умумий даромаддан ҳам кўп бўлди.

Совхоз байроғини «Ҳурмат белгиси» ордени безаб турибди. Бу мукофот саккизинчи беш йиллик якунлари эвазига берилган. Якунлар эса дилларни қувонтиради. Яхшиси, уларни мана бу рақамлар мисолида кўрсата қолайлик: ўтган беш йиллик давомида давлатга пландан ташқари 6100 тонна «оқ олтин» армуғон этилди. Пахтадан келган соф фойданинг ўзигина 8 миллион сўмдан ошиб кетди. Хўжаликнинг рентабеллилик даражаси 58 процентни ташкил этди. Анорқул Эргашев бошқарувчилик қилаётган биринчи бўлим социалистик мусобақада ғолиб чиқиб, энг яхши кўрсаткичга эришди. Ҳосилдорлик ўттиз центнердан кам бўлмади. Пахта етиштириш билан боғлиқ бўлган ишларнинг қарийб ҳаммаси техникада бажариляпти. Бошқа бўлим ва бригадаларнинг беш йиллик якунлари ҳам кутилганидан зиёда бўлди. Ўттиз киши СССР орден ва медаллари билан тақдирланди. Ҳар бир киши меҳнатига, ибратига яраша мукофот олди.

Бу ҳам чегара эмас, дейишяпти деҳқонлар. Тўққизинчи беш йилликнинг учинчи йилида ҳар гектар майдондан 30 центнердан ҳосил етиштириш кўзда тутилган. Бу — биринчи марра. Лекин, энг юксак марра ҳали олдинда турибди. У ҳам бўлса, бу беш йилликда 48 минг тонна пахта етиштириш каби улуғ мақсаддан иборатдир. Ишлар ҳам шунга яраша ташкил этилган. Дастлабки икки йилда Ватан хирмонига 26,5 минг тонна «оқ олтин» тўкилди. Бошқача қилиб айтганда, беш йиллик планнинг қарийб ярми бажарилди. Бундан, беш йиллик планни тўрт йилда ортиғи билан адо этиш учун ҳамма имкониятлар мавжуд, деган хулоса келиб чиқади. Аслида ҳам шундай.

Беш йиллик планни уч йилда бажарамиз деб, майдонга чиққан азаматларнинг ҳам номини алоҳида тилга олгинг келади, киши. Мана улар: Тўймурод Сафарқулов, Рўзиқул Жиянов, Уммат Жўраев, Баҳром Азимов каби суяги меҳнатда қотган бригада бошлиқлари, Рўзи Нодиров, Маҳмуд Нишонов, Дорибой Намозов сингари пўлат от суворийлари, эҳ-ҳе, қайси бирини айтасиз...

...Чўл тонги кўкламда айниқса гаштли, серфайз, жилвагар. Ҳа, ишва билан, нашъа билан, минг жилва-ю, ноз-карашма билан чўлга баҳор келди. Сара уруғларнинг лаби ерга энди тегиб келяпти. «Самарқанд» совхозида 33 та сеялка қутлуғ сафарга — экиш кампаниясига шай бўлиб турибди. Улар эккан чигитдан бу йил 15 минг тонналик пахта хирмони яратилажак.

Чўлга баҳор келди. Деҳқон қалбида баҳор ишқи, баҳор ғайрати, булоқдек жўшқинлик. Баҳор нақши — картадаги ҳамма бўёқлар кўм-кўк бўлгани яхши!

С. ҚОДИРОВ,
Я. ТЎХТАЕВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари.

Штатсиз фотомухбиримиз И. Чернов олган юқоридаги суратда яхши текисланган далага уруғ қадаш пайти акс эттирилган. Пастда — моҳир механизатор А. Иброҳимов.

Н. В. ПОДГОРНИЙНИНГ ФИНЛЯНДИЯДА БЎЛИШИ

ХЕЛЬСИНКИ 5 апрель. (ТАСС махсус мухбири). Кеча Финляндия пойтахти шаҳар маҳкамасининг мажлислар залида СССР Олий Совети Президиуми Раиси Н. В. Подгорний шарафига Хельсинки шаҳри номидан нонушта зиёфат берилди.

Хельсинки ҳокими Т. Аура зиёфатда нутқ сўзлаб, ССР Иттифоқи билан Финляндия ўртасида тузилган дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги Шартноманинг аҳамиятини, бу Шартнома ҳар иккала мамлакат ўртасидаги самимий муносабатлар гарантияси сифатида муҳимлигини қайд этди.

Сўнгра Н. В. Подгорний нутқ сўзлади. Н. В. Подгорний Хельсинкида шодиёна қабул қилиб олинганлиги учун миннатдорчилик билдириб, шу меҳмондўст шаҳар сезиларли равишда кенгайиб, ободонлашиб, тобора кўркам бўлиб бораётганлигини айтди. Шаҳарнинг халқаро миқёсдаги шуҳрати ҳам ошиб бормоқда.

Финляндиянинг муваффақиятлари, мамлакатнинг иқтисодий тараққиёт йўлида тез ривожланиб бориши заминида унинг ишчилари, деҳқонлари, зиёлиларининг меҳнати борлигини кўрамиз, албатта.

Финляндиянинг ташқи сиёсат соҳасидаги обрўси ошиши мамлакат Президенти, ҳукумати. унинг барча давлат раҳбарлари ўтказиб келаётган актив тинчликсевар сиёсатга боғлиқ. Дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги Совет — Финляндия Шартномаси Финляндиянинг ташқи сиёсат соҳасида муваффақият қозонишига кўп жиҳатдан шарт-шароит яратиб беряпти, деган фикрларга қўшиламиз, деди Н. В. Подгорний.

Ҳозир Хельсинкида хавфсизлик ва ҳамкорлик масалаларига бағишланган Умумевропа кенгашини тайёрлаш мақсадида кўп томонлама маслаҳатлар бўляпти, деб давом қилди у. Дунё халқлари мана шу кенгашга катта умид боғламоқдалар. Кенгаш Хельсинкида яқин ойлар ичида бўлиб ўтса керак, деб умидвормиз.

Пировардида Н. В. Подгорний Совет Иттифоқи билан Финляндия ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик муносабатларини ривожлантириш ҳамда мустаҳкамлаш учун қадаҳ кўтарди ва бугунги учрашув тўғрисидаги эсдалик сифатида Москва Кремлининг тасвири туширилган нафис кубокни Хельсинки шаҳар маъмурларига топширди.

* * *

ХЕЛЬСИНКИ, 5 апрель. (ТАСС). Финляндия Республикасининг Президенти У. К. Кекконен кеча СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорнийга шу ердаги «Отава» нашриёти томонидан фин тилида нашр этилган «Л. И. Брежнев. Нутқлар» номли китобни тақдим қилди. Бу тўпламга КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг 1970 йил 21 апрелда В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишлаб КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг қўшма тантанали мажлисида «Ленининг иши яшамоқда ва ғалаба қозонмоқда» деган доклади, КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг 1972 йил 21 декабрдаги қўшма тантанали мажлисида «Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг эллик йиллиги тўғрисида» қилган доклади, шунингдек Л. И. Брежневнинг бошқа нутқлари киритилган.

Н. В. Подгорний Финляндия Президенти нутқларининг Совет Иттифоқида рус тилида нашр этилган тўпламини У. К. Кекконенга тақдим этди.

А. Н. КОСИГИННИНГ ШВЕЦИЯГА ВИЗИТИ

ГЕТЕБОРГ, 5 апрель (ТАСС махсус мухбири). Расмий визит билан Швецияда меҳмон бўлиб турган СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин кеча Гетеборг шаҳрининг меҳмони бўлди. А. Н. Косигиннинг бу сафарида Швеция бош министри У. Пальме унга ҳамроҳ бўлди.

Гетеборг — Швециянинг энг муҳим саноат, савдо-сотиқ, илмий-техника ва маданий маркази, шунингдек Скандинавиянинг энг йирик транспорт портидир. Автомашиналар, шарикоподшипниклар ишлаб чиқарадиган корхоналар, кемасозлик корхоналари шу шаҳарда жойлашган.

А. Н. Косигин СКФ концернига қарашли шарикоподшипник ишлаб чиқарувчи заводларнинг бирини бориб кўрди. Бу концерн кўп йиллардан буён совет ташқи савдо ташкилотлари билан яқиндан алоқа боғлаб келмоқда. СКФ концерни — шарикоподшипниклар ишлаб чиқариш соҳасида жаҳондаги энг йирик концернларнинг биридир. Совет ҳукуматининг бошлиғи завод цехларини кўздан кечирди.

А. Н. Косигин заводда Совет Иттифоқидан келган меҳмонлар шарафига берилган нонушта зиёфатда сўзга чиқиб, қуйидагиларни таъкидлаб ўтди: Совет — Швеция иқтисодий муносабатлари муваффақиятли ривожланмоқда. Ҳамкорлик мустаҳкам асосга қурилган бўлиб, ҳар икки мамлакат учун наф келтиради.

Шундан кейин А. Н. Косигин, У. Пальме ва уларнинг ҳамроҳлари денгизда сайр қилдилар, кечқурун эса Гетеборг муниципалитетининг меҳмони бўлдилар.

ИДЕОЛОГИЯ ХОДИМЛАРИНИНГ ИЛМИЙ-МЕТОДИК КОНФЕРЕНЦИЯСИ

Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон идеология ходимларининг илмий-методик конференцияси Тошкентда уч кун давом этди. Конференция қатнашчилари КПСС XXIV съездининг талаблари ва ўртоқ Л. И. Брежневнинг «Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг эллик йиллиги тўғрисида» қилган докладидаги қоида ва хулосалар асосида раҳбар кадрларнинг марксча-ленинча ўқуви ва иқтисодий таълими қандай аҳволда эканлигини ҳар томонлама таҳлил этдилар.

Республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари пропаганда ва агитация бўлимларининг раҳбарлари, область, шаҳар ва район партия комитетлари секретарларининг қилган докладлари ва ахборотларида партия ташкилотлари тўплаган тажриба умумлаштирилди, жумладан, Ўзбекистон, Қозоғистон, Туркманистон ва Қирғизистондаги баъзи партия комитетларининг махсус назарий семинар ва мактаблар ташкил этганлигига ижобий баҳо берилди. Раҳбар ходимлар бу семинар ва мактабларда марксизм-ленинизмнинг актуал проблемаларини, партиянинг энг муҳим ҳужжатларини ўрганмоқдалар. Адабиёт ва санъат ходимларини ғоявий жиҳатдан чиниқтиришга катта эътибор бераётган Ўзбекистон ва Тожикистондаги ижодий союзлар партия ташкилотларининг тажрибаси маъқулланди.

Конференцияда Тошкент партия ташкилотининг кадрларга иқтисодий билим бериш соҳасидаги иши қайд қилиб ўтилди. Шаҳар партия комитети меҳнат коллективларида, районларда ва умуман шаҳарда иқтисодий ўқишнинг комплекс перспектив планини ишлаб чиқди. Бу план халқ хўжалигининг турли соҳаларида ўқишнинг ягона формаларини кўзда тутади, ўқишнинг ташкил этилишини самарали контроль қилиб туриш ва пропагандистларни ўз вақтида тайёрлаш имконини бермоқда.

Конференцияда раҳбар кадрларнинг марксча-ленинча ўқиши ва иқтисодий таълимини янада такомиллаштириш, идеология ишининг ана шу муҳим соҳасида бўлган камчиликларни тезроқ бартараф қилиш зарур эканлиги таъкидлаб ўтилди.

ИШЧИЛАР СИНФИНИНГ МУНОСИБ ЎРИНБОСАРЛАРИНИ ТАЙЁРЛАЙЛИК

Ўзбекистондаги ҳунар-техника билим юртлари беш йиллик давомида республиканинг халқ хўжалигига 250 минг ёш ишчи ва механизатор тайёрлаб юборади. Бу мактаблар борган сари ёшларга касб ўргатиш ва ишчилар синфи сафларини тўлдиришнинг асосий мактаби бўлиб қолмоқда.

Россия пролетариатининг муносиб вориси ва революцион традицияларининг давомчиси бўлган бизнинг қаҳрамон ишчилар синфимиз ҳамиша социалистик жамиятнинг етакчи кучи бўлиб келди, ҳозир ҳам шундай ва бундан кейин ҳам ана шундай етакчи куч бўлиб қолаверади. Революционлик, интизомлилик, уюшқоқлик ва коллективчилик тўққизинчи беш йиллик топшириқларини бажаришда, мамлакатимизда коммунизм қуриш улуғвор программасини амалга оширишда ишчилар синфининг ҳал қилувчи ролини белгилайди.

Халқ хўжалигини ривожлантириш ва ишлаб чиқаришни техника билан қайта қуроллантириш учун КПСС XXIV съезди қўйган вазифалар ишчиларга ўринбосарлар тайёрлашни тинмай такомиллаштириб боришни талаб қилади. Ҳунар-техника таълими ходимларининг 5 апрелда Тошкентда бўлиб ўтган республика кенгаши мана шу муҳим вазифаларни қандай қилиб қисқа муддат ичида бажариш масалаларини муҳокама қилди. Кенгашни Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Р. Ҳ. Абдуллаева очди.

«Ҳунар-техника таълимини янада такомиллаштириш тўғрисида» КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг қарори қандай бажарилаётганлиги ҳақида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳунар-техника таълими давлат комитетининг раиси Х. З. Калонов доклад қилди.

СССР Министрлар Совети ҳунар-техника таълими давлат комитетининг раиси А. А. Булганов ўз нутқида КПСС XXIV съезди қарорлари асосида ҳунар-техника таълими системасини янада ривожлантириш ва такомиллаштириш соҳасидаги муҳим, актуал масалаларга тўхталиб ўтди.

Кенгашда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари О. У. Салимов нутқ сўзлади.

Кенгаш ишида КПСС Марказий Комитети аппаратининг масъул ходими В. Г. Шипунов қатнашди.

Кенгаш иштирокчилари ҳунар-техника билим юртлари барча педагогик коллективларига ва ўқувчиларига, министрликлар, идоралар, база корхоналари, колхозлар ва совхозларнинг ходимлари, республиканинг бутун жамоатчилигига мурожаатнома қабул қилдилар. Мурожаатнома ҳунар-техника таълими системасини янада такомиллаштириш, ишчи ёшлар авлодини ўқитиш сифатини ошириш ва коммунистик руҳда тарбиялаш учун энг кўп куч-ғайрат сарфлашга чақиради.

(ЎзТАГ).

ЧИГИТ ВА МАККАЖЎХОРИ ЭКИШ ҚАНДАЙ БОРМОҚДА

Республика областларида чигит ва маккажўхори экишнинг бориши тўғрисидаги шу йил 5 апрелга бўлган

МАЪЛУМОТ

Биринчи стун — областлар; иккинчи стун — чигит экилган майдон (гектар ҳисобида); учинчи стун — бажарилиш проценти, тўртинчи стун — маккажўхори экилган майдон (гектар ҳисобида); бешинчи стун — бажарилиш проценти.

Наманган	11040	8,3	5934	36,9
Сурхондарё	5009	4,0	4588	46,2
Фарғона	7259	3,9	7426	32,1
Сирдарё	6214	2,7	10890	58,7
Тошкент	2956	2,1	8734	40,4
Бухоро	1855	1,2	4325	25,8
Самарқанд	1001	0,6	2754	14,1
Андижон	7317	0,4	6589	73,4
Қашқадарё	443	0,4	2482	20,9
ҚҚАССР	145	0,1	20	0,1
Хоразм	17	0,02	394	3,3
Республика бўйича:	43256	2,6	54136	36,5

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

СССР Министрлар Совети ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонунлари асослари лойиҳасини СССР Олий Совети Президиумига киритди.

Асосларнинг лойиҳасини «Известия советов трудящихся СССР», «Учительская газета» ва республика газеталарида жамоатчиликнинг муҳокамаси учун босиб чиқаришга қарор қилинди.

Асосларнинг лойиҳасига доир мулоҳазалар ва таклифларнинг ҳаммаси қуйидаги адресга юборилиши керак: Москва, Кремль, СССР Олий Совети Президиумининг секретариати.

ЛОЙИҲА

ССР ИТТИФОҚИ ВА ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАРНИНГ ХАЛҚ МАОРИФИ ТЎҒРИСИДА ҚОНУНЛАРИНИНГ АСОСЛАРИ

Улуғ Октябрь социалистик революцияси мамлакатимизда халқ маорифи, фан ва маданиятни ривожлантириш учун сиёсий, иқтисодий ва социал шароитлар яратиб берди. Тарихий қисқа давр ичида совет жамияти маънавий ҳаётининг ҳамма соҳаларида социалистик идеология қарор топди. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси раҳбарлигида коммунизм қурувчиси — янги кишини шакллантириш вазифаси муваффақиятли ҳал этилмоқда.

Инсоният тарихида биринчи бўлиб бизнинг мамлакатимизда СССР гражданларига ўрта, шунингдек олий таълим олишнинг реал имкониятини таъминлаб берувчи халқ маорифининг чинакам демократик системаси вужудга келтирилди.

СССРда социализмнинг ғалабаси совет халқининг моддий фаровонлигини, маданий ва билим даражасини муттасил ўстиришни таъминлади, болаларга мактабгача тарбия беришни кенг ривожлантиришга, саккиз йиллик мажбурий таълимни изчиллик билан амалга оширишга ва ҳунар-техника, ўрта махсус ва олий ўқув юртларининг тармоқларини кенгайтириш билан бир вақтда ялпи ўрта таълимга ўтишга имкон берди.

Мамлакатимизда коммунизм қурилиши, ишлаб чиқарувчи кучларнинг ривожланиши ва фан-техника тараққиёти ёш авлодни ҳар томонлама камол топтиришни, халқ хўжалигини юқори малакали мутахассислар билан таъминлаб туришни, СССР аҳолисининг умумий ва профессионал таълим даражасини янада оширишни қатъий талаб қилади.

Ҳамма жойда ўрта таълим амалга оширилаётганлиги ҳамда умумий, профессионал-техникавий ва махсус таълим такомиллаштирилаётганлиги совет халқининг маданиятини янада ўстиришга, коммунистик дунёқарашнинг шаклланишига, тағин ҳам юқорироқ меҳнат унумдорлигига эришишга ёрдам бераверади, ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат ўртасида, шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги муҳим тафовутларни аста-секин бартараф қилишнинг муҳим омили бўлади.

СССРда маориф чинакам умумхалқ ишидир. Давлат, оила ва жамоат ташкилотлари биргаликда куч-ғайрат сарфлаб, ёш авлодни тарбиялаш ва ўқитишни таъминламоқдалар. Умумий таълим, ўрта, ҳунар-техника, ўрта махсус ва олий мактабларнинг педагог ходимлари халқ маорифини ривожлантиришда алоҳида роль ўйнайдилар. Уларнинг фаолияти ёш авлодга таълим ва коммунистик тарбия беришнинг сифати учун етарли равишда ўз зиммаларидаги профессионал ва ижтимоий масъулиятни юксак даражада англашларига асосланади.

I Бўлим. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-МОДДА. СССРда халқ маорифининг мақсади.

СССРда халқ маорифининг мақсади коммунистик жамиятнинг марксизм-ленинизм ғояларида ҳамда совет қонунларини ва социалистик ҳуқуқ тартибини ҳурматлаш руҳида тарбияланган, хўжалик ва социал-маданий қурилишнинг турли соҳаларида муваффақиятли меҳнат қилишга лаёқатли бўлган, ижтимоий ва давлат фаолиятига актив қатнашишга лаёқатли бўлган, социалистик Ватанни фидокорона ҳимоя қилишга, унинг моддий ва маънавий бойликларини сақлаш ва кўпайтиришга, табиатни асраш ва муҳофаза қилишга тайёр бўлиб турган юксак даражада билимдон, ҳар томонлама камол топган, жисмоний соғлом ва актив қурувчиларини тайёрлашдан иборатдир.

2-МОДДА. Халқ маорифи тўғрисида Совет қонунларининг вазифалари.

ССР Иттифоқининг ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонунлари ёш авлодга таълим ва коммунистик тарбия беришда, халқ хўжалигини ишчилар билан ва тегишли малакага эга бўлган мутахассислар билан таъминлашда совет кишиларининг талабларини ва ривожланган социалистик жамиятнинг эҳтиёжларини энг кўп даражада қондириш мақсадида халқ маорифи соҳасидаги ижтимоий муносабатларни тартибга солиб туради.

3-МОДДА. СССР гражданларининг билим олиш ҳуқуқи.

СССР Конституциясига мувофиқ СССР гражданлари билим олиш ҳуқуқига эгадирлар.

Бу ҳуқуқ тўлиқсиз ўрта (саккиз йиллик) мактаб ҳажмида умумий мажбурий таълим бериш билан ёшларга умумий ўрта таълим беришнинг амалга оширилаётганлиги, ҳунар-техника, ўрта махсус ва олий таълимни кенг ривожлантириш билан, мактабгача тарбия ва мактабдан ташқари муассасаларни кўпайтириш билан, мактабларда она тилида ўқитиш билан, билим олишнинг ҳамма турларини текин қилиб қўйиш билан бирга, ўқувчиларга давлат стипендиялари тўлаб туриш системаси ва моддий ёрдам беришнинг бошқа турлари билан, курслар ташкил этиш билан ҳамда ишлаб чиқариш таълими ва техникавий таълим беришнинг ҳамда меҳнаткашларнинг малакасини оширишнинг бошқа формаларини қўлланиш билан таъминланади.

Ёш авлодга тарбия ва таълим бериш учун энг қулай шароитлар вужудга келтириш мақсадида ССР Иттифоқининг ва иттифоқдош республикаларнинг қонунлари ўқувчиларга ва студентларга тегишли имтиёзлар тайинлаб қўяди.

4-МОДДА. СССРда халқ маорифининг асосий принциплари

СССРда халқ маорифининг асосий принциплари қуйидагилардан иборат:

1) СССР гражданларининг қайси ирққа ва миллатга, жинсга, динга мансуб бўлишларидан, мулкий ва социал мавқеларидан қатъи назар уларнинг ҳаммаси билим олишда тенгдирлар;

2) Барча болалар ва ўсмирларнинг билим олиши мажбурийдир;

3) Барча таълим-тарбия муассасалари давлат ва ижтимоий характерга эга;

4) Ўқитиш она тилида ёки СССР халқларидан бирontасининг тилида олиб борилади ва қайси тилда ўқишни танлаб олиш ихтиёрийдир;

5) Билим олишнинг, медицина хизмати кўрсатишнинг ҳамма турлари текиндир, ўқувчиларнинг бир қисми тўла-тўкис давлат таъминотида сақланади, ўқувчилар ва студентлар стипендиялар билан таъминланиб турилади ҳамда уларга бошқа моддий ёрдам бериб турилади;

6) Ҳар иккала жинс кишилари бирга ўқитилади;

7) Халқ маорифи системаси ягона, ўқув юртларининг барча типлари бир-бирининг давомидир, бу ҳол ўқишнинг қуйи босқичларидан юқори босқичларига ўтиш имкониятини таъминлайди;

8) Ўқитиш билан коммунистик тарбиянинг бирлиги таъминланади ва ёш авлодга таълим-тарбия бериш турмуш билан, меҳнат билан коммунистик қурилиш практикаси билан боғлаб олиб борилади;

9) Таълимнинг мазмуни илмий характерга эга ва у фан ва техниканинг, маданият ва санъатнинг энг янги муваффақиятлари асосида ҳамиша такомиллаштириб турилади;

10) Таълим инсонпарварлик ва юксак ахлоқий характерга эга;

Таълим дин таъсирига йўл қўймайдиган дунёвий характерга эга.

5-МОДДА. ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонунлари.

ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонунлари ушбу Асослардан ҳамда шу Асосларга мувофиқ ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисида чиқараётган бошқа қонунларидан иборат бўлади.

6-МОДДА. ССР Иттифоқининг халқ маорифи соҳасидаги компетенцияси.

ССР Иттифоқи давлат ҳокимиятининг олий органлари ва давлат бошқарув органлари орқали унинг қарамоғига халқ маорифи соҳасида қуйидагилар киради:

1) СССРда халқ маорифини бошқариш системасини қуришнинг умумий принципларини тайинлаб бериш;

2) СССР халқ маорифини ривожлантиришнинг давлат планларини ҳамда мамлакат халқ хўжалиги учун малакали ишчилар ва мутахассислар тайёрлаш планларини тайинлаб бериш;

3) Ўқув юртларининг ва халқ маорифи муассасаларининг типларини тайинлаб бериш, улар тўғрисидаги низомларни (уставларни) тасдиқлаш, ўқув юртларида ўқитиш муддатларини тайинлаб бериш;

4) Олий ўқув юртларини, шунингдек иттифоқ қарамоғидаги ўрта махсус ўқув юртларини ва умумий таълим мактабларини ташкил этиш ва қайта ташкил этиш ҳамда тугатиш;

5) Ўқув юртлари ходимларининг ва халқ маорифи муассасаларининг штатларини белгилаш, меҳнатини нормалаш ва улар меҳнатига ҳақ тўлаш тартибини тайинлаб бериш;

6) Барча таълим-тарбия муассасаларига таълимий-методик раҳбарликнинг умумий принципларини тайинлаб бериш, ўқув планларини тасдиқлаш ҳамда ўқув программаларини тасдиқлаш тартибини белгилаб бериш;

7) Халқ маорифи муассасаларининг, моддий-техникавий ва ўқув-моддий базасини ривожлантириш умумиттифоқ планларини тайинлаб бериш;

8) Халқ маорифи органларига, шунингдек, иттифоқ қарамоғидаги халқ маорифининг таълим-тарбия ва илмий-тадқиқот муассасаларига раҳбарлик қилиш;

9) Таълим-тарбия муассасаларида ўқиётган ва тарбияланаётган кишиларга моддий ёрдам турлари ва нормаларини тайинлаб бериш;

10) Ўқув юртларининг, халқ маорифи органлари ва муассасаларининг фаолияти устидан давлат назорати қилиш тартибини тайинлаб бериш ва шундай назоратни амалга ошириш;

11) Халқ маорифи масалалари бўйича СССРнинг чет давлатлар билан шартномаларини ва битимларини тузиш ҳамда шу масалалар бўйича халқаро ташкилотларда СССР номидан вакиллик қилиш;

12) СССР Конституциясига ва ушбу Асосларга мувофиқ халқ маорифининг ССР Иттифоқи қарамоғига берилган бошқа масалаларини ҳал этиш.

7-МОДДА. Иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи соҳасидаги компетенцияси.

Иттифоқдош республика давлат ҳокимияти олий органлари ва давлат бошқарув органлари орқали унинг қарамоғига халқ маорифи соҳасида қуйидагилар киради:

1) Халқ маорифини ривожлантиришнинг республика планларини ҳамда иттифоқдош республика халқ хўжалиги учун малакали ишчилар ва мутахассислар тайёрлаш планларини тайинлаб бериш;

2) Умумий таълим мактабларини, ҳунар-техника ўқув юртларини, шунингдек республика қарамоғидаги ўрта махсус ўқув юртларини белгилаб қўйилган тартибга мувофиқ ташкил этиш, қайта ташкил этиш ва тугатиш;

3) ССР Иттифоқининг қонунлари асосида республика қарамоғидаги ва маҳаллий қарамоқдаги барча таълим-тарбия муассасаларига таълим-методик раҳбарлик қилиш; ўқув программаларини белгилаб қўйилган тартибга мувофиқ тасдиқлаш;

4) Республика қарамоғидаги ва маҳаллий қарамоқдаги халқ маорифи муассасаларининг моддий-техникавий ва ўқув-моддий базасини ривожлантиришнинг республика планларини тайинлаб бериш;

5) Иттифоқдош республика территориясидаги ўқув юртларининг, халқ маорифи органларининг ва муассасаларининг фаолиятини назорат қилиб туриш;

6) Халқ маорифи соҳасида чет мамлакатлар билан ҳамкорлик қилиш тадбирларини умумиттифоқ планларига мувофиқ ўтказишни таъминлаш;

7) СССР Конституциясига, иттифоқдош республика конституциясига ва ушбу Асосларга мувофиқ халқ маорифининг иттифоқдош республика қарамоғига берилган бошқа масалаларини ҳал этиш.

8-МОДДА. СССРда халқ маорифи системаси.

СССРда халқ маорифи системаси:

Мактабгача тарбияни;
Умумий ўрта таълимни;
Мактабдан ташқари тарбияни;
Ҳунар-техника таълимини;
Ўрта махсус таълимни;
Олий таълимни

амалга оширувчи таълим-тарбия муассасаларини ўз ичига олади.

Таълим-тарбия муассасалари давлат органларининг, шунингдек кооператив-колхоз ва бошқа жамоат ташкилотларининг қарамоғида туради.

9-МОДДА. СССРда халқ маорифининг давлат томонидан бошқарилиши.

СССРда халқ маорифининг давлат томонидан бошқарилишини СССР Министрлар Совети, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советлари, меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари, шунингдек, ССР Иттифоқининг ва иттифоқдош республикаларнинг қонунларига мувофиқ бунинг учун махсус ваколат берилган умумий ўрта, ҳунар-техника, ўрта махсус ва олий таълимни бошқариш органлари, ўз қарамоғида таълим-тарбия муассасалари бўлган министрликлар ва идоралар амалга оширадилар.

СССР халқ маорифини давлат томонидан бошқариш органлари шу органлар тўғрисида СССР Министрлар Совети тасдиқлаган низомларга мувофиқ умумий ўрта, ҳунар-техника, ўрта махсус ва олий таълимга, одатда, ўз системалари таркибидаги иттифоқдош республикаларнинг иттифоқ-республика министрликлари ва идоралари орқали раҳбарлик қиладилар ҳамда ўзларига бевосита бўйсундирилган таълим-тарбия муассасаларини бошқариб турадилар, шунингдек, таълим-тарбия, методик ва илмий ишлар бўйича, таълим-тарбия муассасаларининг қайси идорага мансуб бўлишидан қатъий назар, шу муассасалар учун мажбурий бўлган умумий қоидаларни ишлаб чиқадилар ҳамда уларнинг фаолиятларини назорат қилиб турадилар.

Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари ўзларига бўйсундирилган таълим-тарбия муассасаларига раҳбарлик қиладилар, шу муассасаларнинг шохобчаларини ривожлантириш, уларни тўғри жойлаштириш ҳамда ўқув-моддий базасини мустаҳкамлаш чораларини кўрадилар, умумий мажбурий таълимнинг амалга оширилишини ҳамда мактабгача ва мактабдан ташқари тарбия ишларига раҳбарлик қилишни таъминлайдилар, Советлар территориясида жойлашган ҳунар-техника, ўрта махсус ва олий ўқув юртларининг ишига ёрдам бериб турадилар.

10-МОДДА. Таълим-тарбия муассасаларига раҳбарлик.

Таълим-тарбия муассасаларига раҳбарликни ўрта умумий таълим мактабининг, ҳунар-техника, ўрта махсус ўқув юртининг директори, олий ўқув юртининг ректори амалга оширади, улар ўз ишларида педагоглар коллективига ва жамоат ташкилотларига таянадилар.

Таълим-тарбия муассасаларидаги таълим, тарбия, методик ва илмий ишларнинг асосий масалаларини коллегиал равишда кўриб чиқишни таъминламоқ учун директор (ректор) ҳузурида ўрта умумий таълим мактабининг, ҳунар-техника, ўрта махсус ўқув юртининг ўзига хос педагогик совети, олий ўқув юртининг совети ўқитувчилар, профессор-ўқитувчилар составидан ва жамоат вакилларидан иборат тузилади. Улар мана шу советлар тўғрисида СССР Министрлар Совети томонидан тайинлаб қўйилган тартибда тасдиқланадиган қоида асосида иш олиб борадилар.

Таълим-тарбия муассасаларининг жамоат ташкилотлари ўқувчиларга, студентларга, таълим, тарбия беришни ва маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилашга қаратилган тадбирларни ишлаб чиқишда ва амалга оширишда қатнашадилар.

II Бўлим. МАКТАБГАЧА ТАРБИЯ

11-МОДДА. Болаларни мактабгача тарбиялаш муассасалари.

Мактабгача ёшдаги болаларни тарбиялаш ва оилага зарур ёрдам кўрсатиш учун энг қулай шароит яратиб бериш мақсадида доимий ва мавсумий болалар яслилари, болалар боғчалари, умумий ва махсус вазифаларни бажаришга мўлжалланган болалар ясли-боғчалари ҳамда болалар учун бошқа мактабгача тарбия муассасалари ташкил этилади.

Болаларни мактабгача тарбиялаш муассасаларига болалар ота-оналарининг ёки ота-оналари ўрнидаги кишиларнинг хоҳиши билан қабул қилинади.

12-МОДДА. Мактабгача тарбиянинг вазифалари.

Болаларни мактабгача тарбиялаш муассасалари оила билан яқиндан ҳамкор бўлиб, болаларни ҳар томонлама камол топтириш ва тарбиялаш ишларини олиб борадилар, уларга оддий амалий кўникмаларни ўргатадилар ва уларда меҳнатга муҳаббат туғдирадилар, болаларни мактабда ўқитишга тайёрлайдилар, катталарни ҳурматлаш, Ватанга ва жонажон ўлкага меҳр-муҳаббат руҳида тарбиялайдилар.

13-МОДДА. Болаларни мактабгача тарбиялаш муассасаларини ташкил этиш.

Болаларни мактабгача тарбиялаш давлат муассасалари меҳнаткашлар депутатлари район, шаҳар, поселка ва қишлоқ Советларининг ижроия комитетлари, шунингдек, корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар томонидан ташкил этилади.

Кооператив-колхоз ташкилотлари ва бошқа жамоат ташкилотлари болаларни мактабгача тарбиялаш муассасаларини меҳнаткашлар депутатлари район (шаҳар) Совети ижроия комитетининг рухсати билан ташкил қиладилар.

14-МОДДА. Болаларни мактабгача тарбиялаш муассасаларига педагогик раҳбарлик ва уларга медицина хизмати кўрсатиш.

Болаларни мактабгача тарбиялаш муассасалари қайси идорага бўйсундирилганидан қатъий назар, уларга СССР Маориф министрлиги, иттифоқдош республикаларнинг маориф (халқ таълими) министрликлари ва уларнинг маҳаллий органлари педагогик раҳбарлик қилиб турадилар.

Болаларни даволаш-профилактика ишларини ва болаларни мактабгача тарбиялаш муассасаларини медицина ходимлари билан таъминлаш ишларини соғлиқни сақлаш органлари олиб борадилар.

III Бўлим. ЎРТА ТАЪЛИМ

15-МОДДА. Ялпи ўрта таълим.

СССР аҳолисининг билим даражасини янада ошириш мақсадида ҳамма жойда ёш авлодга ялпи ўрта таълим бериш амалга оширилади, бу нарса жамиятимизни коммунизм йўлида социал-сиёсий ва иқтисодий ривожлантиришнинг, меҳнаткашларнинг социалистик онглилигини ва маданиятини ўстиришнинг энг муҳим шартларидан биридир.

СССР гражданларига умумий ўрта таълим бериш ўрта умумий таълим мактабларида (ёшларга умумий ўрта таълим беришнинг асосий формаси), ўрта ҳунар-техника билим юртларида ва ўрта махсус ўқув юртларида амалга оширилади.

IV Бўлим. УМУМИЙ ЎРТА ТАЪЛИМ

16-МОДДА. Ўрта умумий таълим мактаблари.

Ўрта умумий таълим мактаби болалар ва ёшларни ўқитиш учун ягона, меҳнат, политехник мактабдир.

Ўрта умумий таълим мактабининг бирлиги иттифоқдош республикалар аҳолисининг миллий хусусиятларини ҳар томонлама ҳисобга олган ҳолда бутун СССР территориясида ўз мазмуни ва умумий таълим даражаси жиҳатидан ягона асосга қурилган таълим-тарбия жараёни ташкил этиш принципларининг муштараклиги билан таъминланади.

Болаларга политехник тарбия ва меҳнат тарбияси бериш фанларнинг асосларини ўрганиш, меҳнатга ўргатиш, дарслардан ташқари ҳар хил ишларни ташкил этиш, ўқувчиларнинг ёшини ва ҳар бирининг ўзига хос хусусиятини ҳисобга олган ҳолда фан-техника тараққиётининг талабларига мувофиқ ижтимоий фойдали меҳнатга ўргатиш жараёнида амалга оширилади.

Ўқувчиларнинг ҳар томонлама лаёқатларини ва қобилиятларини камол топтириш ва ўрта умумий мактабда уларни касб ўрганишга йўллаш мақсадида ўқувчиларнинг танлашига қараб факультатив машғулотлар ташкил этилади. Худди шу мақсадда айрим фанларни назарий ва амалий жиҳатдан чуқур ўргатадиган, меҳнат, санъат ва спортнинг ҳар хил турларини назарий ва амалий жиҳатдан чуқур ўргатадиган мактаблар ва синфлар ташкил этилиши мумкин. Шароит мавжуд бўлганида ўрта умумий таълим мактабида ишлаб чиқариш таълими ҳам берилиши мумкин; аммо шунда ҳам барча ўрта умумий таълим мактабларида умумий таълим билимларининг мажбурий ҳажми ягона бўлиши лозим.

Ўрта умумий таълим мактабида ўқувчиларга таълим ва тарбия бериш таълимий иш жараёнида, синфдан ташқари ва мактабдан ташқари машғулотларда ҳамда ижтимоий фойдали меҳнат жараёнида амалга оширилади. Дарс мактабда таълим-тарбия ишини ташкил этишнинг асосий формаси.

Ўрта умумий таълим мактаблари ўрта умумий таълим мактабининг СССР Министрлар Совети томонидан тасдиқланган Устави асосида иш олиб борадилар.

17-МОДДА. Ўрта умумий таълим мактабларининг бош вазифалари.

Ўрта умумий таълим мактабининг бош вазифалари қуйидагилардан иборат:

болалар ва ёшларга жамият ва фан-техника тараққиётининг ҳозирги талабларига жавоб берадиган умумий ўрта маълумот бериш, ўқувчиларга фанларнинг асосларини чуқур ва мустаҳкам ўргатиш, уларни ўз билимларини узлуксиз такомиллаштиришга интиладиган ва шу билимларни мустақил равишда тўлдира оладиган ҳамда амалда қўллана оладиган қилиб тарбиялаш;

ёш авлодда марксча-ленинча дунёқарашни шакллантириш, ўқувчиларда интернационализм, совет ватанпарварлиги ва социалистик Ватанни ҳимоя қилишга тайёр бўлиб туриш ҳисларини тарбиялаш;

ўқувчиларда коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодекси талаблари руҳида юксак ахлоқий сифатларни тарбиялаш;

ўқувчиларнинг ҳар томонлама уйғун равишда камол топишини таъминлаш, уларнинг сиҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш, уларга эстетик ва жисмоний тарбия бериш, ўқувчиларни актив меҳнат ва ижтимоий фаолиятга, онгли равишда касб танлашга тайёрлаш.

18-МОДДА. Умумий таълим мактабида ўқув тили.

Умумий таълим мактабининг ўқувчиларига она тилида ўқиш имконияти берилади. Ота-оналар ёки уларнинг ўрнидаги кишилар болалари учун ўзлари хоҳлаган тилда ўқитадиган мактабни танлаб олишга ҳақлидирлар. Ўқувчилар ўқитиш олиб борилаётган тилдан ташқари ўз хоҳишлари билан СССРдаги бошқа бирон халқнинг тилини ўрганишлари мумкин.

19-МОДДА. Умумий таълим мактабининг ўқувчиларга боп бўлишини таъминлаш.

Мактабнинг ўқувчиларга территориал жиҳатдан боп бўлиши мактабларнинг районлар бўйича мақбул жойлаштирилиши билан, қишлоқ жойларда ўқувчиларнинг мактабга ва мактабдан бепул ташилиши билан, мактаблар ҳузурида шинам интернатлар очиш билан таъминланади.

Маҳаллий шароитларга қараб I—III (IV) синфлардан иборат айрим бошланғич мактаблар I — VIII синфлардан иборат саккиз йиллик мактаблар ва I—X (XI) синфлардан иборат ўрта мактаблар ташкил этилади. Бунда умумий ўрта таълим барча босқичларининг бирлиги ҳамда давомийлиги сақланади.

20-МОДДА. Тайёрлов синфлари.

Бошқа тилда ўқийдиган болаларни ва мактабгача болалар муассасаларида тарбияланмайдиган болаларни мактабга тайёрлаш мақсадида мактабларда зарур ҳолларда тайёрлов синфлари ташкил этилади.

Тайёрлов синфлари СССР Министрлар Совети томонидан белгиланадиган тартибда ташкил этилади.

21-МОДДА. Умумий таълим мактаблари ва куни узайтирилган группалар.

Ўқувчиларни ҳар томонлама камол топтириш ва уларни тарбиялашда оилага ёрдам бериш учун энг қулай шарт-шароит вужудга келтириш мақсадида, ўқув-моддий базаси мавжуд бўлган тақдирда, умумий таълим мактаблари ёки куни узайтирилган группалар вужудга келтирилади.

22-МОДДА. Умумий таълим мактаб-интернатлари ва болалар уйлари

Ота-оналар назоратидан маҳрум бўлиб қолган болалар ва ўсмирлар учун, шунингдек, оилада тарбияланиш учун зарур шарт-шароитга эга бўлмаган болалар ҳамда ўсмирлар учун умумий таълим мактаб-интернатлари ва болалар уйлари ташкил этилади.

23-МОДДА. Соғломлаштириш, махсус, ёрдамчи умумий таълим мактаблари ва мактаб-интернатлар.

Узоқ вақт даволанишга муҳтож бўлган болалар ва ўсмирлар учун умумий таълим берадиган, соғломлаштириш санаторий — ўрмон мактаблари ташкил этилади.

Жисмоний ёки ақлий жиҳатдан ривожланишида одатдаги умумий таълим мактабида ўқишига халақит берадиган нуқсонлари бўлган болалар ва ўсмирлар учун махсус ва ёрдамчи умумий таълим мактаблари ҳамда мактаб-интернатлар ташкил этилади. Булар тегишли билим берадилар, болаларнинг даволанишини ва уларнинг ижтимоий-фойдали меҳнатга тайёрланишини таъминлайдилар.

24- МОДДА. Ишлаб турган ёшлар учун ўрта умумий таълим мактаблари

Халқ хўжалигининг турли тармоқларида ишлаётган ўрта маълумотга эга бўлмаган кишилар учун умумий ўрта таълим берувчи кечки (смена) ва сиртқи мактаблар ташкил этилади.

Корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар бу мактабларнинг нормал ишлаши ва ўқувчиларнинг машғулотлари учун зарур шарт-шароитларни вужудга келтирадилар.

25-МОДДА. Саккиз йиллик маълумот олганлиги тўғрисидаги шаҳодатнома ва ўрта маълумот тўғрисидаги аттестат

Саккиз синфни тамомлаб чиққан кишиларга саккиз йиллик маълумот олганлиги тўғрисида шаҳодатнома топширилади. Бу шаҳодатнома ўрта умумий таълим мактабининг тўққизинчи синфига, ҳунар-техника билим юртларига ва ўрта махсус ўқув юртларига кириш ҳуқуқини беради.

Ўрта умумий таълим мактабини тамомлаб чиққан кишиларга ўрта маълумот олганлиги тўғрисида аттестат берилади. Ишлаб чиқариш таълими жорий этилган ўрта умумий таълим мактабни тамомлаб чиққан кишиларга ўрта маълумот олганлиги тўғрисида аттестат ва эгаллаган ихтисоси тўғрисида шаҳодатнома берилади ва бунда квалификация комиссияси томонидан берилган разряд кўрсатилади.

26-МОДДА. Ўрта умумий таълим мактабини тамомлаб чиққан кишиларни олтин медаль ва мақтов ёрлиғи билан мукофотлаш.

Алоҳида ўрнак кўрсатиб, ўрта умумий таълим мактабини тамомлаб чиққан кишилар «Ўқишда, меҳнатда аъло даражадаги муваффақиятлари ва намунали хулқ-атвори учун» олтин медали билан мукофотланадилар. Айрим фанлар бўйича алоҳида муваффақиятларга эришган кишилар эса «Айрим фанларни ўрганишдаги алоҳида муваффақиятлари учун» мақтов ёрлиғи билан мукофотланадилар.

V Бўлим. МАКТАБДАН ТАШҚАРИ ТАРБИЯ

27-МОДДА. Мактабдан ташқари болалар муассасалари

Ўқувчиларнинг қобилиятлари ва майлларини ҳар томонлама ривожлантириш, уларни ижтимоий активлик, меҳнатга, фан, техника, санъат, спорт, ҳарбий ишга қизиқиш руҳида тарбиялаш мақсадида, шунингдек, болалар ҳамда ёшларнинг маданий дам олишини уюштириш учун давлат, касаба союз, кооператив-колхоз, комсомол ташкилотлари ва бошқа жамоат ташкилотлари пионерларнинг саройлари ва уйларини, ёш техниклар, ёш табиатшунослар, ёш туристлар станцияларини, пионер лагерларини ва мактабдан ташқари бошқа болалар муассасаларини вужудга келтирадилар.

VI Бўлим. ҲУНАР-ТЕХНИКА ТАЪЛИМИ

28-МОДДА. Ҳунар-техника билим юртлари

Умумий таълим мактабларини тамомлаб чиққанларидан кейин меҳнат фаолиятини бошлаган ва ихтисосга эга бўлмаган ёшлар ҳунар-техника билим юртларида ёки бевосита корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг ўзида профессионал тайёргарлик ҳосил қиладилар.

Ҳунар-техника билим юртлари ёшларга ҳунар-техника таълими беришнинг ва ишчилар синфининг муносиб ўринбосарларини шакллантиришнинг асосий мактабидир.

Халқ хўжалигида ишлаб турган ва янги касб эгаллашни ёки мавжуд касб бўйича малакасини оширишни истаган кишилар учун кечки (смена) ҳунар-техника билим юртлари, шунингдек, корхонанинг ўзида курслар, ўқув-курс комбинатлари ва мактаблар ташкил этилади.

Корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ҳунар-техника билим юртларининг нормал ишлаши учун зарур шарт-шароитларни, шунингдек, ишлаб чиқаришнинг ўзида ишчиларни тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш мақсадида назарий ва амалий таълим ўтказиш учун ўқув-ишлаб чиқариш базасини вужудга келтирадилар.

29-МОДДА. Ҳунар-техника билим юртларининг асосий вазифалари

Ҳунар-техника билим юртларининг аосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

Халқ хўжалиги учун ҳар томонлама камол топган, техникани яхши биладиган ва профессионал маҳоратни эгаллаб, ҳозирги замон ишлаб чиқариши, фан-техника тараққиёти талабларига ва уларни ривожлантириш истиқболларига жавоб берадиган маданий, ёш малакали ишчиларни тайёрлаш;

Ўрта ҳунар-техника билим юртларида ёшларга профессионал ва умумий ўрта таълим беришни юксак даражада амалга ошириш;

ўқувчиларда коммунистик дунёқарашни шакллантириш, уларни юксак маънавий фазилатлар, ватанпарварлик ва интернационализм руҳида, меҳнатга ва жамоат мулкига коммунистик муносабатда бўлиш, ишчилар синфининг революцион ва меҳнат традицияларини авайлаб сақлаш ва кўпайтиришга тайёр туриш руҳида тарбиялаш;

Ўқувчиларни эстетик ва жисмоний тарбиялаш, уларнинг сиҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш, социалистик Ватанни ҳимоя қилишга тайёрлаш.

30-МОДДА. Ҳунар-техника билим юртларининг базага эга бўлган корхона, ташкилот ва муассасалар билан ўзаро муносабатлари.

Ҳунар-техника билим юртлари халқ хўжалиги тармоқлари бўйича ишчи кадрлар тайёрлаш учун ихтисослаштирилади ва улар ўз ишларини тегишли корхоналар, ташкилотлар ҳамда муассасалар базасида олиб боради.

Ҳунар-техника билим юртларининг ўз базасига эга бўлган корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар билан ўзаро муносабатлари, шунингдек, министрликлар, идоралар, корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг ўқув-материал базасини вужудга келтириш ҳамда янада мустаҳкамлаш ва ана шу билим юртларининг муваффақиятли ишлаши учун зарур шарт-шароитларни вужудга келтириш соҳасидаги бурчлари СССР Министрлар Совети томонидан тайинлаб берилган тартибда белгиланади.

31-МОДДА. Квалификация бериш, аттестат ва диплом топшириш.

Ҳунар-техника билим юртларини тамомлаб чиққан кишиларга касби бўйича тегишли квалификация (разряд, класс, категория) берилади ва белгиланган нусхадаги аттестат топширилади, феъл-атвори жиҳатидан намуна кўрсатиб, ўқишда алоҳида муваффақиятларга эришган кишиларга эса аъло баҳоли аттестат топширилади.

Ўрта ҳунар-техника билим юртини тамомлаб чиққан кишиларга касби бўйича квалификация бериш тўғрисида ва ўрта маълумот олганлиги тўғрисида диплом топширилади, алоҳида ўрнак кўрсатган кишиларга эса аъло баҳоли диплом топширилади.

Ҳунар-техника билим юртларини тамомлаб чиққан кишиларга берилган ишлаб чиқариш разрядлари, класс, категориялар СССРдаги барча корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар учун мажбурийдир.

Янги касб бўйича таълим олган ёки бевосита ишлаб чиқаришнинг ўзида малакасини оширган ҳамда квалификация имтиҳонидан муваффақиятли ўтган кишиларга ихтисосни эгаллаганлиги ва разряд, класс, категория берилганлиги тўғрисида бир хил формадаги шаҳодатнома топширилади.

VII Бўлим. ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ

32-МОДДА. Ўрта махсус билим юртлари.

Ўрта махсус таълим техникумларда, билим юртларида ва белгиланган тартибда ўрта махсус ўқув юртлари қаторига киритилган бошқа ўқув юртларида амалга оширилади.

Ўрта махсус билим юртларида кундузги, кечки ва сиртқи таълим амалга оширилиши мумкин.

Ишдан ажралмаган ҳолда ўрта махсус билим юртларида ўқиш халқ хўжалигининг турли тармоқларида ишлаётган кишиларнинг одатда танлаб олинган ихтисосига яқин касблар бўйича ихтисос ҳосил қилиш формасидир.

Ўрта махсус билим юртлари ўз фаолиятини СССРдаги ўрта махсус билим юртлари тўғрисида СССР Министрлар Совети тасдиқлайдиган Низом асосида ва ана шу Низомга мувофиқ ҳар бир ўрта махсус билим юрти ишлаб чиқадиган уставлар асосида амалга оширадилар. Бу уставлар ўрта махсус билим юрти қайси министрлик ёки идора қарамоғида бўлса, ана шу министрлик ёки идора томонидан тасдиқланади.

33-МОДДА. Ўрта махсус билим юртларининг асосий вазифалари

Ўрта махсус билим юртларининг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

Халқ хўжалиги учун умумий ўрта маълумотга, назарий билим ва ихтисоси бўйича амалий малакаларга эга бўлган, марксизм-ленинизм ва пролетар интернационализми руҳида тарбияланган, ташкилий-оммавий ва тарбиявий ишлар малакаларини эгаллаган ўрта квалификациядаги мутахассисларни тайёрлаш;

Ўқувчиларни жисмоний жиҳатдан тайёрлаш, уларни совет ватанпарварлиги ва Ватанни ҳимоя қилишга шай бўлиб туриш туйғулари руҳида тарбиялаш.

34-МОДДА. Ўрта махсус билим юртига кириш ҳуқуқи

Саккиз йиллик ёки умумий ўрта маълумоти бўлган СССР гражданлари ўрта махсус билим юртларига кириш ҳуқуқидан фойдаланадилар.

Ўрта махсус билим юртларига қабул СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги тасдиқлаган қоидаларга мувофиқ ўтказилади.

35-МОДДА. Ўрта махсус билим юртлари ўқувчиларининг практикаси

Ўрта махсус билим юртлари ўқувчиларининг практикаси таълим-тарбия жараёнининг таркибий қисмидир. Техника ва қишлоқ хўжалик ихтисослари бўйича практика таълим устахоналарида, хўжаликларда, полигонларда ва корхоналарда амалга оширилади; ўқувчилар ана шу практика натижасида ишчи касб-корининг бири бўйича квалификация ва ўрта квалификациядаги мутахассис бўлиб ишлаш малакаларини ҳосил қиладилар.

Ўқувчиларнинг практикаси ўрта махсус билим юртлари ўқувчилари практикаси тўғрисида СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги тасдиқлайдиган Низомга мувофиқ ўтказилади.

36-МОДДА. Квалификация бериш ва диплом топшириш.

Ўрта махсус билим юртларини тамомлаб чиққан кишиларга олган ихтисосига кўра квалификация берилади, диплом ва белгиланган нусхада тайёрланган, кўкракка тақиладиган нишон топширилади.

Ўрта махсус билим юртларини тамомлаб чиққан ва ўқишда катта муваффақиятларга эришган, шунингдек жамоат ишида ўрнак кўрсатган кишиларга аъло баҳоли диплом берилади.

(Давоми учинчи бетда).

ССР ИТТИФОҚИ ВА ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАРНИНГ ХАЛҚ МАОРИФИ ТЎҒРИСИДА ҚОНУНЛАРИНИНГ АСОСЛАРИ

VIII Бўлим. ОЛИЙ ТАЪЛИМ

(Боши иккинчи бетда).

37-МОДДА. Олий ўқув юртлари.

Олий таълим университетларда, институтларда, академияларда ва белгиланган тартибда олий ўқув юртлари қаторига киритилган бошқа ўқув юртларида амалга оширилади.

Олий ўқув юртларида кундузги, кечки ва сиртқи таълим амалга оширилиши мумкин.

Ишдан ажралмаган ҳолда олий ўқув юртларида ўқиш — халқ хўжалигининг турли тармоқларида ишлаётган кишиларнинг одатда танлаб олинган ихтисосига яқин касб бўйича ихтисос ҳосил қилиш формасидир.

Олий ўқув юртлари ўз фаолиятини СССРдаги олий ўқув юртлари тўғрисида СССР Министрлар Совети томонидан тасдиқланадиган Низомга ва мазкур Низомга мувофиқ ҳар бир олий ўқув юрти ишлаб чиқадиган уставларга асосан амалга оширади. Ўз ихтиёрида олий ўқув юрти бўлган министрлик ёки идора бу уставларни тасдиқлайди.

38-МОДДА. Олий ўқув юртларининг асосий вазифалари

Олий ўқув юртларининг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

Марксча-ленинча назарияни эгаллаган, ихтисос бўйича ва оммавий-сиёсий ҳамда тарбиявий ишни ташкил этиш бўйича чуқур назарий билимлар ва амалий малакаларни эгаллаб олган юқори малакали мутахассисларни тайёрлаш, студентларни юксак маънавий хислатлар, ўз бурчини сезиш ва Ватанни ҳимоя қилишга шай бўлиб туриш руҳида тарбиялаш;

Ҳозирги замон ишлаб чиқариши, фан, техника ва маданият талабларини ҳамда буларни ривожлантириш истиқболларини эътиборга олиб мутахассислар тайёрлаш сифатини доим такомиллаштириш;

Мутахассислар тайёрлаш сифатини юксалтириш ва фан-техника тараққиётига ёрдам берадиган илмий-тадқиқот ишларини бажариш;

Дарсликлар ва ўқув қўлланмаларини яратиш;

Илмий-педагог кадрлар тайёрлаш;

Олий ва ўрта махсус билим юртлари ўқитувчиларининг, шунингдек халқ хўжалигининг муайян тармоқларида банд бўлган олий маълумотли мутахассисларнинг малакасини ошириш.

39-МОДДА. Олий ўқув юртларига кириш ҳуқуқи.

Умумий ёки ўрта махсус маълумоти бўлган СССР гражданлари олий ўқув юртларига кириш ҳуқуқидан фойдаланадилар.

Олий ўқув юртларига қабул СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги тасдиқлайдиган қоидаларга мувофиқ ўтказилади.

40-МОДДА. Олий ўқув юртлари студентларининг практикаси

Олий ўқув юртлари студентларининг практикаси таълим-тарбия жараёнининг таркибий қисмидир. Олий ўқув юртлари студентларининг практикаси практика тўғрисида СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги тасдиқлайдиган Низомга мувофиқ ўтказилади.

Олий ўқув юртларини тамомлаб чиқувчилар зарур амалий малакаларни ҳосил қилмоқ учун тақсимот бўйича ўзлари ишлайдиган жойда стажировкадан ўтадилар.

41-МОДДА. Квалификация бериш ва диплом топшириш

Олий ўқув юртларини тамомлаб чиққан кишиларга ҳосил қилган ихтисоси бўйича квалификация берилади, диплом ва белгиланган нусхада тайёрланган ҳамда кўкракка тақиладиган нишон топширилади.

Олий ўқув юртларини тамомлаб чиққан ва ўқишда катта натижаларга эришган, шунингдек илмий ишда ва жамоат ишида ўрнак кўрсатган кишиларга аъло баҳоли диплом берилади.

IX Бўлим. ЎҚУВЧИЛАР ВА СТУДЕНТЛАРНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ ҲАМДА БУРЧЛАРИ

42-МОДДА. Ўқувчилар ва студентларнинг ҳуқуқлари

Ўқувчилар ва студентлар лаборатория, кабинет, аудиториялардан, ўқиш залларидан, кутубхоналардан ва бошқа ўқиш ва таълим ёрдамчи муассасаларидан, шунингдек спорт базалари, иншоотлари, спорт жиҳозлари ва ўқув юртларининг бошқа ускуналаридан фойдаланиш ҳуқуқига эгадирлар.

Ўқувчилар ва студентлар қонунда белгиланган тартибда стипендия, нафақалар билан, ётоқхона, интернатлар билан таъминланади. Улар транспортда имтиёзли ёки бепул қатнаш ва моддий ёрдамнинг бошқа турларидан фойдаланиш ҳуқуқига эгадирлар.

Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда умумий таълим мактабларида, ўрта махсус ва олий ўқув юртларида таълим олувчи ўқувчилар ва студентлар, қонунга мувофиқ ишлаб турган жойида қўшимча отпуска олиш, иш ҳафтасини қисқартириш ва бошқа имтиёзларни олиш ҳуқуқига эгадирлар.

Ҳунар-техника, ўрта махсус ва олий ўқув юртларини тамомлаб чиққан кишилар ихтисосларига кўра иш билан таъминланадилар.

Ўқувчилар ва студентлар ўз жамоат ташкилотлари орқали таълим жараёнини, ғоявий-тарбия ишларини такомиллаштириш масалаларини ҳамда ўқувчилар ва студентларнинг ўқиши ва турмуши билан боғлиқ бўлган бошқа масалаларни муҳокама қилишда қатнашиш ҳуқуқига эгадирлар.

43-МОДДА. Ўқувчилар ва студентларнинг бурчлари

Ўқувчилар, студентлар билимларни ва амалий малакаларни системали равишда чуқур эгаллашлари, ўқув машғулотларига қатнашлари, ўқув плани ва программаларида кўзда тутилган ҳамма топшириқларни белгиланган муддатларда бажаришлари, ўзларининг ғоявий ва маданий савияларини оширишлари, ижтимоий фойдали меҳнатда, ўзига ўзи хизмат қилишда қатнашишлари, таълим-тарбия муассасасининг ички тартиботи қоидаларига риоя қилишлари керак.

Ўқувчилар ва студентлар интизомли ва уюшган бўлишлари, социалистик жамиятда яшаш қоидаларига риоя қилишлари, жамиятга зарарли ҳар қандай ҳуружларга нисбатан муросасиз бўлишлари, коллективнинг ижтимоий ҳаётида иштирок қилишлари лозим.

X Бўлим. ПЕДАГОГ КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ, ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИ МУТАХАССИСЛАРИНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ

44-МОДДА. Таълим-тарбия муассасаларидаги педагог ва илмий-педагог кадрларнинг малакасини ошириш

Таълим-тарбия муассасаларидаги педагог ва илмий-педагог кадрларнинг малакаси олий ўқув юртларида, малакани ошириш институтларида, илмий-тадқиқот муассасаларида ва илғор корхоналарда оширилади.

45-МОДДА. Ўрта умумий таълим мактаблари, ҳунар-техника, ўрта махсус билим юртлари ва бошқа ўқув юртларининг раҳбар ходимларини тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш

Ўрта умумий таълим мактаблари, ҳунар-техника, ўрта махсус билим юртлари ва бошқа ўқув юртларининг раҳбар ходимлари олий маълумотли ва педагогика соҳасида иш тажрибасига эга бўлган кишилар орасидан тайёрланади.

Малака ошириш институтларида, шунингдек тегишли олий ўқув юртларининг факультетлари ёки бўлимларида СССР Министрлар Совети томонидан тасдиқланган тартибда ана шу категориядаги ходимлар тайёрланади ва уларнинг малакаси оширилади.

46-МОДДА. Раҳбар ходимлар ва халқ хўжалиги мутахассисларининг малакасини ошириш.

Малака ошириш институтларида, шунингдек малака ошириш факультетлари ва курсларида СССР Министрлар Совети томонидан тасдиқланган тартибда раҳбар ходимлар ва халқ хўжалиги мутахассисларининг малакаси оширилади.

XI Бўлим. ХАЛҚ МАОРИФИ ХОДИМЛАРИНИНГ ПРОФЕССИОНАЛ ҲУҚУҚЛАРИ ВА БУРЧЛАРИ, УЛАРГА БЕРИЛАДИГАН ЕНГИЛЛИК ВА ИМТИЁЗЛАР

47-МОДДА. Профессионал ҳуқуқ ва бурчлар

Халқ маорифи ходимларининг ушбу Асосларда кўзда тутилган мақсад ва вазифалардан келиб чиқадиган профессионал ҳуқуқлари ва бурчлари, тегишли таълим-тарбия муассасаларининг Низом ва уставлари билан белгиланади.

48-МОДДА. Имтиёзлар ва енгиллик.

Қонунга мувофиқ, халқ маорифи ходимлари муҳлати узайтирилган ва давлат ҳисобига тўланадиган отпускалардан фойдаланадилар, қишлоқ жойларда иситиладиган ҳамда ёритиладиган уй-жойлардан бепул фойдаланадилар, пенсия таъминоти соҳасидаги имтиёзлардан ва бошқа енгиллик ҳамда имтиёзлардан фойдаланадилар.

49-МОДДА. Халқ маорифи ходимларининг профессионал бурчларини бажаришлари учун керакли шарт-шароит билан таъминлаш

Меҳнаткашлар депутатлари Советлари ижроия комитетлари, халқ маорифи органлари ва муассасалари, министрликлар ва идоралар халқ маорифи ходимларининг муваффақиятли ишлаши ва ўз малакаларини системали равишда ошира боришлари учун зарур шарт-шароит вужудга келтирилишини, меҳнатни муҳофаза қилиш ҳақидаги, бу ходимларга берилган енгиллик ва имтиёзлар тўғрисидаги қонунларнинг сўзсиз бажарилишини таъминлайдилар, шунингдек халқ маорифи ходимларининг обрўсини кўтариш ҳақида, ана шу ходимларнинг меҳнати ва иш вақтидан тўғри фойдаланиш ҳақида доим ғамхўрлик қиладилар ва уларнинг эътиборини бевосита бурчларини бажаришдан четга тортишга йўл қўймайдилар.

50-МОДДА. Педагог ходимларнинг профессионал жиҳатдан яроқли бўлиши

Тегишли маълумоти, профессионал ва ғоявий-сиёсий тайёргарлиги бўлган кишиларнинг мактабгача болалар муассасалари ва мактабдан ташқари муассасаларда, ўрта умумий таълим мактабларида, ҳунар-техника, ўрта махсус ва олий ўқув юртларида ўқитувчилар, тарбиячилар, муаллимлар, мастерлар сифатида ва бошқа педагогик ходимлар сифатида ишлашларига йўл қўйилади.

Профессионал жиҳатдан яроқсиз эканлиги аниқланган ёки ўз феъли-атвори билан педагог ва тарбиячи деган фахрли номга доғ туширадиган шахслар ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонунларида белгиланган тартибда педагоглик ишидан бўшатиладилар.

Ўз соғлиғига кўра болалар билан олиб бориладиган педагогик ишларда фойдаланилиши мумкин бўлмаган шахсларнинг таълим-тарбия муассасаларида ишлашига йўл қўйилмайди.

Ўқитувчи кадрларнинг малакасини, педагогик маҳоратини ва ижодий ташаббусини доим ошира боришни рағбатлантириш учун умумий таълим мактаблари ўқитувчилари, ҳунар-техника билим юртлари ишлаб чиқариш таълими муаллимлари ва мастерлари мунтазам равишда аттестациядан ўтказилади.

Олий ўқув юртларидаги профессор-ўқитувчилар составининг вакантли лавозимларига кишилар белгиланган тартибда ўтказилган конкурс бўйича муайян муддатга қабул қилинади, кейин шу лавозимда ишлаб турган кишилар қайта сайланади.

51-МОДДА. Халқ маорифи ходимларини алоҳида хизматлари учун рағбатлантириш

Ёш авлодни ўқитиш ва тарбиялашдаги ҳамда мутахассислар тайёрлашдаги алоҳида хизматлари учун халқ маорифи ходимлари белгиланган тартибда:

СССР орденлари ва медаллари билан мукофотланишга;

ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунлари билан халқ маорифи ходимлари учун тайинлаб қўйилган номли медаллар, медаллар ва аълочи нишони билан мукофотланишга;

ССР Иттифоқининг ва иттифоқдош республикаларнинг фахрий унвонларини беришга тақдим этиладилар.

XII Бўлим. ОТА-ОНАЛАРНИНГ ВА УЛАРНИНГ ЎРИНЛАРИДАГИ КИШИЛАРНИНГ БОЛАЛАРИНИ ТАРБИЯЛАШ ВА ЎҚИТИШГА ДОИР ҲУҚУҚЛАРИ ВА БУРЧЛАРИ

52-МОДДА. Ота-оналарнинг ва уларнинг ўрнидаги кишиларнинг ҳуқуқлари.

Ота-оналар ва уларнинг ўрнидаги кишилар:

Болаларни истиқомат жойидаги мактабгача тарбия муассасаларига ва умумий таълим мактабларига, шунингдек ҳунар-техника ёки ўрта махсус ўқув юртларига тарбиялаш ва ўқитиш учун бериб қўйиш;

ўзларининг болалари ўқитилаётган ва тарбияланаётган муассасаларда болаларни ўқитиш ва тарбиялаш масалаларини муҳокама қилишда, синфдан ташқари, мактабдан ташқари ва соғломлаштириш ишларини ўтказишда қатнашиш;

мактаблар ва бошқа таълим-тарбия муассасалари ҳузуридаги ота-оналар жамоатчилик комитетларига (Советларига) сайлаш ва сайланиш ҳуқуқига эгадирлар.

53-МОДДА. Ота-оналарнинг ва уларнинг ўрнидаги кишиларнинг бурчлари

Ота-оналар ва уларнинг ўрнидаги кишилар:

Болаларни юксак коммунистик ахлоқ руҳида, социалистик мулкни авайлаб асраш руҳида тарбиялашлари, уларга меҳнат кўникмаларини сингдиришлари ва уларни ижтимоий фойдали фаолиятга тайёрлашлари, болаларнинг жисмоний ривожланиши ва сиҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш тўғрисида ғамхўрлик қилишлари;

болаларни мактаб ёшига етиши билан мактабга беришлари, ўқувчиларнинг ўқув муассасаларига мунтазам равишда қатнаб туришини таъминлашлари, узрсиз сабаблар билан машғулотларга болаларнинг келмай қолишига йўл қўймасликлари;

болаларнинг ўрта маълумот ва профессионал тайёргарликни ўз вақтида олишлари учун зарур шароит яратиб беришлари мутлақо лозим.

Оилада болаларни тарбиялаш таълим-тарбия муассасаларида ижтимоий тарбия бериш билан, шунингдек пионер, комсомол, касаба союз ва бошқа жамоат ташкилотларининг тарбиявий ишлари билан узвий равишда қўшиб олиб борилиши лозим.

XIII Бўлим. ХАЛҚ МАОРИФИ ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ МУАССАСАЛАРИНИНГ ЎҚУВ-МОДДИЙ БАЗАСИ

54-МОДДА. Таълим-тарбия муассасаларини очиш шартлари

Тегишли бинолар, ўқитиш ускуналари ва педагогик кадрлар мавжуд бўлган тақдирдагина халқ маорифининг таълим-тарбия муассасаларини очиш мумкин.

55-МОДДА. Халқ маорифи муассасаларининг ўқув-моддий базасини мустаҳкамлаш

Халқ маорифи муассасаларининг ўқув-моддий базаси давлат бюджети маблағлари ҳисобидан, шунингдек халқ хўжалиги планида кўзда тутилган капитал маблағлар ҳисобидан мустаҳкамланиб борилади ва ривожлантирилаверади. Корхоналар, кооператив-колхоз ташкилотлари ва бошқа ташкилотларнинг розилиги билан уларнинг маблағлари ҳам шу мақсадлар учун жалб қилиниши мумкин.

Таълим-тарбия муассасаларининг бинолари белгилаб қўйилган тартибда тасдиқланган лойиҳалар бўйича қурилади.

56-МОДДА. Халқ маорифи муассасаларининг ўқув биноларидан фойдаланиш

Халқ маорифи муассасаларининг ўқув биноларидан фақат ўқитиш мақсадларидагина фойдаланилади.

XIV Бўлим. ХАЛҚ МАОРИФИ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУНЛАР БУЗИЛГАНЛИГИ

57-МОДДА. Халқ маорифи тўғрисидаги қонунлар бузилганлиги учун жавобгарлик.

Умумий мажбурий саккиз йиллик таълим тўғрисидаги, мактабни диндан ажратиш тўғрисидаги қонунларнинг бузилишига ёки халқ маорифи соҳасидаги қонунларга оид бошқа бузилишларга йўл қўйган мансабдор шахслар ва гражданлар ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларида белгилаб қўйилган тарзда жавобгар бўладилар.

XV Бўлим. ЧЕТ ЭЛ ГРАЖДАНЛАРИНИНГ ВА ГРАЖДАНЛИГИ БЎЛМАГАН КИШИЛАРНИНГ СССРда ИЛМ ОЛИШ ҲУҚУҚИ

58-МОДДА. Чет эл гражданларининг ва гражданлиги бўлмаган кишиларнинг СССРда илм олиш ҳуқуқи.

СССР территориясида истиқомат қилаётган чет эл гражданлари ва гражданлиги бўлмаган кишилар СССРда совет гражданлари билан бир қаторда илм олиш ҳуқуқига эгадирлар.

СССР ёки иттифоқдош республика қатнашган халқаро шартномада ёки халқаро битимда ССР Иттифоқининг ёки тегишли иттифоқдош республиканинг халқ маорифи тўғрисидаги қонунларида кўзда тутилганидан бошқача қоидалар белгилаб қўйилган бўлса, у ҳолда халқаро шартнома ёки халқаро битим қоидалари қўлланилади.

ХЕЛЬСИНКИДА ТАНТАНАЛИ ЙИҒИЛИШ

ХЕЛЬСИНКИ, 5 апрель. (ТАСС махсус мухбири). «Финляндия» Конгресслар саройи залида кеча кечқурун дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида Совет — Финляндия Шартномаси имзоланган куннинг 25 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш бўлиб ўтди.

Йиғилишда президент У. К. Кекконен нутқ сўзлаб айтдики, бундан 25 йил муқаддам дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида Финляндия билан Совет Иттифоқи ўртасида тузилган Шартнома бутун юбилей йили давомида диққат марказида бўлди. Шундай бўлиши зарур ва тўғри, албатта. Шартноманинг Финляндия ва унинг ташқи сиёсати учун мана шу 25 йил мобайнида катта аҳамиятга эга бўлганлиги ҳамда муҳимлиги ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолавериши Финляндияда алоҳида таъкидлаб ўтилди.

Шундан сўнг Финляндия Президенти Совет — Финляндия муносабатларини босқичма-босқич шарҳлаб чиқди. У гитлерчилар Германиясининг ҳарбий сиёсати сабабли хавфсизлиги жиддий хатар остида қолган Совет Иттифоқи Финляндия билан қўшничилик муносабатларини ўзининг мудофаачилик ташқи сиёсатига мувофиқ шартнома тузиш йўли билан бартараф этишга нақадар зўр изчиллик билан интилиб келганлигини айтди.

Президент айтдики, 1948 йилда тузилган дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги Шартнома Финляндия билан Совет Иттифоқи ўртасидаги дўстона муносабатлар ривожлантирилишини мақсад қилиб қўяди. Бу ерда гап Финляндия билан Совет Иттифоқи ўртасида даврий бир аҳамиятга эга бўлган Шартнома тўғрисида, шунингдек халқаро сиёсатда ҳам ғоят катта воқеа тўғрисида бораётир. Дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги Шартноманинг даврий аҳамияти шундаки, у ишончсизлик ва ғанимлик асоратлари бўлган муносабатларга чек қўйди.

Энди дунё, деб давом қилди Президент, халқаро келишмовчиликлар бартараф этилишига умидвор этувчи бир даврда яшамоқда. Хавфсизлик ва ҳамкорлик масалаларига бағишланиб ҳозир Хельсинкида ўтаётган Умумевропа кенгашига тайёргарлик кўрувчи кўп томонлама маслаҳатлар чоғида шундай ривожланиш намоён бўлди. Айни маҳалда кўпгина соҳаларда дунё халқлари ўртасида яхшироқ муносабатлар яратишга интилиш сезилмоқда.

Биз 1948 йилги Шартномани бошқа халқлар учун намуна сифатида тавсия қилмаймиз. Лекин биз унинг натижаларини намуна сифатида ҳаммага тавсия қила оламиз: бу натижалар ижтимоий тузумлари турлича бўлган давлатлар ўртасида бир-бирларига ишончга асосланган амалий ҳамкорликдан иборатдир.

Лекин бизда эришилган ютуқлар билан тўхталиб қолиш учун ҳеч қандай важ йўқ. Аксинча, бу ҳамкорликни хормай-толмай ривожлантириб бораверишимиз зарур. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев 1970 йилнинг июлида айтган қуйидаги гапга мамнуният билан қўшиламан: «...Совет — Финляндия дўстлигини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш ишида ушбу Шартноманинг имкониятлари тугаши у ёқда турсин, аксинча, тўла-тўкис очилишига ҳали кўп вақт бор.

Бизнингча давлатларимиз ўртасида халқаро майдонда қитъамизнинг етилган проблемаларини ҳал этишда, шунингдек барча халқларнинг мустаҳкам тинчлик шароитларида эркин, мустақил ривожланиб бориш ҳақ-ҳуқуқларини қарор топдириш учун курашда ҳам ҳамкорликни янада ривожлантириш ва чуқурлаштириш имкониятлари оз эмас».

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний йиғилишда СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати номидан, бутун совет халқи номидан гапириб, дўст Финляндия халқига қизғин саломлар ва энг яхши истаклар топширди.

У айтдики, дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги Шартнома Совет Иттифоқи билан Финляндия ўзаро муносабатлари тарихида янги давр очди. Икки мамлакат ўртасида дўстона муносабатлар, кенг самарали ҳамкорлик заминини яратди. Шартнома Финляндия билан Совет Иттифоқи хавфсизлигини таъминловчи муҳим омил, тинчлик ва тараққиёт манфаатларига хизмат қилувчи омил бўлиб қолди.

Партиямиз Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев, деди Н. В. Подгорний, дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида тузилган Совет — Финляндия Шартномаси давлатларимиз ўртасида самимий яхши қўшничилик ҳамкорлигига бузилмас асос, Совет Иттифоқи билан Финляндия халқлари ўртасида муттасил мустаҳкамланиб бораётган дўстлик ҳис-туйғуларига асос бўлиб хизмат қилади, деган эди.

Бугун биз Шартноманинг 25 йиллигини нишонлаётиб, Финляндиянинг урушдан кейинги машаққатли йилларда Финляндия ташқи сиёсий йўлида туб бурилишга эришиб, давлатларимиз билан халқларимиз ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик алоқалари бунёдга келишига ва мустаҳкамланишига ёрдам берган, узоқни ўйлаб иш тутган давлат ва сиёсий арбобларига ҳам ҳурмат билан қараймиз. Биз дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги Шартноманинг қоидаларига мувофиқ Совет — Финляндия муносабатларини чуқур қайта тузишни амалга ошириш ишида собиқ президент Ю. К. Паасикиви ва ҳозирги президент У. К. Кекконен ўйнаган катта ролни юксак даражада қадрлаймиз, деди Н. В. Подгорний.

Шартнома туфайли бизда сиёсат соҳасида мустаҳкам, муқим муносабатлар вужудга келди ва бу муносабатлар на халқаро вазият ўзгаришлари таъсирига, на бирон муваққат конъюнктуравий ҳоллар таъсирига дучор бўла олди.

Н. В. Подгорний Совет — Финляндия Шартномасининг аҳамияти икки мамлакат муносабатлари билангина чекланиб қолмаётганлигида эканлигини айтди. Шартнома Финляндия ва Совет Иттифоқи шимоли-ғарбий чегаралари хавфсизлигини таъминлагани ҳолда, Европанинг шимолида тинчлик ва муқимликни сақловчи муҳим омил, бутун Европа қитъасида кескинликнинг юмшаши ва сиёсий иқлим яхшиланишига эришиш мақсадларига қўшилган қимматли ҳисса бўлиб қолди.

Финляндиянинг давлат арбоблари 1948 йилги Шартнома Финляндия актив тинчликсевар ташқи сиёсат ўтказиши учун яхши замин яратганлигини неча бор айтиб ўтдилар. Финляндиянинг дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги Шартномага қаттиқ таянган «Паасикиви—Кекконен йўли»дан иборат ташқи сиёсий йўли халқларимиз ўртасида яхши қўшничилик муносабатлари оғишмай ривожланиб боришига кафилдир. Бу йўл Финляндиянинг халқаро тинчлик ва хавфсизлик манфаатларини кўзлаб тинчликсевар бетарафлик сиёсатини ўтказишга, барча мамлакатлар билан дўстона муносабатларни қўллаб-қувватлашга бўлган интилишларини ўз ичига олишини ҳаёт яққол тасдиқлаб берди.

Сўнгра Н. В. Подгорний таъкидладики, Финляндиянинг ташқи сиёсатдаги ташаббуслари шимолий Европа ва Балтика денгизи районига самарали таъсир кўрсатибгина қолмай бутун Европа қитъасидаги вазият нормаллашишига ҳам ёрдам бермоқда. Ҳозирги вақтда бу ерда, Финляндия пойтахтида Умумевропа кенгашини тайёрлашга бағишланган кўп томонлама маслаҳатлар ўтказилмоқда. Халқларнинг шу кенгашдан умидлари катта. Улар ушбу анжуманда Европа тинчлиги ва хавфсизлигини мустаҳкамлашнинг туб проблемалари муҳокама этилишини кутмоқдалар. Биз яқин ойлардаёқ кенгаш чақирилиши учун ҳамма шарт-шароитлар бор, деб ҳисоблаймиз ва кенгаш Хельсинкида чақирилади, деган фикрдамиз. Шундай қилиб Европанинг урушдан кейинги тарихидаги янги босқич бошланиши Финляндия пойтахти номи билан боғланиб кетган бўлур эди.

Ҳозирги вақтда Европадаги хавфсизлик давлат чегараларининг бузилмаслиги, бир-бирларининг ички ишларига аралашмаслик, мустақиллик, тенг ҳуқуқлилик, куч ишлатиш ёки куч ишлатиш билан дўқ қилишдан воз кечиш принципларига асосланмоғи керак, деган фикр тобора яққоллашиб бормоқда. Тўла ишонч билан айтиш мумкинки, бўлажак кенгашда ҳамма мана шу принципларга қўшиладиган бўлса, у Европадаги барча давлатлар ўртасидаги муносабатлар нормасига айланиб борса, у ҳолда Европада мустаҳкам ва узоқ муддатли тинчлик тантана қилади, бутун халқаро вазиятни соғломлаштиришга катта ҳисса қўшилади. Н. В. Подгорний айтдики, Совет Иттифоқи партиямиз XXIV съезди белгилаб берган тинчлик программасини амалга ошира бориб шу вақтгача бўлиб келгани сингари бундан буён ҳам тинчлик, хавфсизлик, халқларнинг миллий ва социал озодлиги ишини актив ҳимоя қилаверади.

Пировардида у таъкидладики, дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги Совет — Финляндия Шартномаси замон синовидан ўтди. Бошқача бўлиши ҳам мумкин эмас эди, чунки бу Шартнома совет халқи билан Финляндия халқининг туб манфаатларига, мамлакатларимиз хавфсизлигини мустаҳкамлаш манфаатларига мосдир, чунки бу шартнома халқаро ҳаётдаги прогрессив тенденцияларни акс эттиради. Шартноманинг ҳамма қоидалари бугунги кунда ҳам ўз актуаллигини тамомила сақлаб қолади.

Н. В. Подгорний ленинградлик усталар Кремль тасвирини туширган вазани фин халқига ҳадя қилиб топширди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Фармонларига мувофиқ, қишлоқ хўжалик илғорларидан катта бир группасига республика фахрий унвонлари берилди. Мукофотланганлар орасида республика ташкилотларининг ходимлари бор.

Ўзбекистон ССР Совхозлар министрлиги бошқармасининг старший инженери **С. Б. Қориевга** «Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалигида хизмат кўрсатган механизатор» фахрий унвони берилди.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги бошқармаси бошлиғининг ўринбосари **О. И. Михайловскийга**, Ўзбекистон ССР Тайёрлаш министрлиги тайёрлаш бўйича давлат инспекцияси бошлиғининг ўринбосари **П. И. Нестеровга**, Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги министрининг ўринбосари **М. Ҳасановга** — «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган агроном» фахрий унвони берилди.

«Главсредазирсовхозстрой» бошқармасининг бош инженери **Л. Л. Дюндин**, «Узглавводстрой» бошлиғининг ўринбосари **А. Мирзааҳмедов** ва «Узглавводстрой» бошқармаси бошлиғининг ўринбосари **С. В. Никитин** «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ирригатор» фахрий унвонига сазовор бўлдилар.

«Узгипрозем» лойиҳалаш институти яйловлар бўлимининг бошлиғи **А. Ф. Шаппога** «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ер тузувчи» фахрий унвони берилди.

«Узсельхозтехника» бирлашмаси бош бошқармаси бўлимининг бошлиғи **З. Н. Бобровага** ва Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги контроль-ревизия бошқармаси бошлиғининг ўринбосари **Н. М. Раҳимовга** «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган экономист» фахрий унвони берилди.

ПРОПАГАНДИСТЛАРНИНГ ЯНГИ ОТРЯДИ

САМАРҚАНД. («Совет Ўзбекистони» мухбири). Область партия комитети меҳнаткашлар ўртасида атеистик пропагандани кучайтириш мақсадида бир ойлик курс ташкил этган эди. Унда илмий атеизмнинг актуал масалаларига оид лекциялар, докладлар ўқилди, семинарлар ташкил этилди.

Атеистларнинг область курсини битирувчилар билан якунловчи йиғилиш ўтказилди. Область партия комитетининг биринчи секретари С. Н. Усмонов атеист пропагандистларнинг янги отряди олдида турган муҳим масалалар ҳақида сўзлади.

Л. ЭРГАШЕВ.

МУҲИМ БОСҚИЧ

Л. И. БРЕЖНЕВ БИЛАН К. ТАНАКАНИНГ БИР-БИРЛАРИГА ЙЎЛЛАГАН МАКТУБЛАРИ ДИҚҚАТ МАРКАЗИДА

ТОКИО, 4 апрель. (ТАСС). Японияниинг расмий доиралари ва матбуоти КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежнев билан Япония бош министри К. Танаканинг бир-бирларига йўллаган мактубларини муҳокама қилишни давом эттирмоқда. «Майнити» газетасининг уқтириб ўтишича, Япония ташқи ишлар министрлиги доиралари Л. И. Брежневнинг мактуби «ҳар иккала мамлакатнинг юқори мартабали раҳбарлари ўртасида музокаралар олиб бориш учун мустаҳкам асос яратди», деб таъкидламоқдалар. Шу муносабат билан газеталар ҳукумат доиралари СССРга нисбатан конкрет сиёсат масалаларини, шу жумладан, бош министр Танаканинг Совет Иттифоқига бориши каби масалани ишлаб чиқишга киришдилар, деб хабар бермоқдалар.

Японияниинг расмий доиралари бош министр шу йилнинг ўзидаёқ сафарга чиқиши мумкин, деган фикрни изҳор қилмоқдалар. Бош министрнинг ўзи Япония парламенти сессиясида «Мен лозим бўлиб қолган пайтда Совет Иттифоқига бориш учун ҳамиша тайёрман», деди. Ҳукмрон либерал-демократик партиянинг бош секретари Т. Хасимото Япония бош министрининг Совет Иттифоқига қиладиган визитини ёқлаб чиқди ва Япония капиталистик мамлакатлар билангина эмас, социалистик мамлакатлар билан ҳам ҳамжиҳатлик ўрнатиш манфаатларини кўзлаб, ана шу мамлакатларнинг раҳбарлари ўртасидаги алоқаларни кучайтириши лозим, деди.

«Жапан таймс» газетаси К. Танаканинг мактубида совет — япон муносабатларини янада ривожлантириш ва шу мақсадда Япония билан СССР ўртасида сулҳ шартномасини тез орада тузиш хусусида изҳор қилинган орзу-умидларни шарҳлаб яқинда бундай деб ёзган эди: «Бу ташаббусни табриклаш керак. Япония билан Совет Иттифоқи ўртасидаги муносабатлар 1956 йилда нормаллаштирилган эди. Аммо сулҳ шартномаси шу пайтгача тузилган эмас. Ҳозирги вақтда ҳар иккала мамлакат ўртасида мустаҳкам алоқалар ўрнатиш учун, шубҳасиз, пайт келди.» Шу муносабат билан матбуот Л. И. Брежневнинг Совет Иттифоқи Япония билан ўз муносабатларида муҳокама этиладиган ҳамма масалалар юзасидан ўзаро мақбул битимга келишга интилади, деган гапларига эътибор беради. Шу билан бирга матбуот КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг бошқа томон ҳам шунга интилган тақдирдагина музокаралардан ижобий натижалар кутиш мумкин деган сўзларини алоҳида уқтириб ўтади.

Л. И. Брежневнинг мактубида СССРнинг совет — япон муносабатларини янада ривожлантириш масалалари хусусидаги позицияси баён қилинган. Матбуотнинг хабар беришича, бош министр Танака Л. И. Брежневнинг мактубини олганидан кейин бундай деган: мен «...масалага шундай ёндашишни тамомила маъқуллайман» ва ҳар иккала мамлакат ўртасидаги муносабатлар яхши қўшничилик ва ҳамкорлик йўлидан ривожланиб боради, деб астойдил умид қиламан. Япония ташқи ишлар министри М. Охира Совет раҳбарларининг мустаҳкам шартнома асосида совет-япон муносабатларини ривожлантиришга қилган даъвати ҳақконий даъват эканлигини қайд қилди. М. Охира ҳар иккала мамлакат ўртасида ҳамжиҳатлик ва ўзаро ишончни кучайтириш кераклигини айтди. Охира Осиёда коллектив хавфсизлик системасини вужудга келтириш хусусида Осиё мамлакатларининг ошкора фикрлашиб олишларини ёқлаб чиқди. Бундай системани вужудга келтириш ғоясини Совет Иттифоқи илгари сурган эди.

Японияниинг расмий ва савдо-саноат доиралари ҳар иккала мамлакатнинг сиёсий масалалар юзасидан мунтазам суратда маслаҳатлашиб туришлари, раҳбар партия ва давлат арбобларининг учрашувлари катта ижобий роль ўйнашини кўрсатиб, Япония билан СССР ўртасида ўзаро ишонч ва яхши қўшничилик муносабатларини кучайтириш учун иқтисодий ҳамкорлик муҳим аҳамиятга эга эканлигини таъкидламоқдалар.

«Асахи» газетаси ҳар иккала мамлакатнинг иқтисодий ҳамкорлиги муҳим эканлигини қайд қилиб, «Бу чора Япония билан СССР ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш йўлида шубҳасиз, жуда муҳим босқич бўлади», деб ёзди.

Бу мамлакатнинг кенг доиралари совет—япон муносабатларининг нормаллаштирилиши учинчи мамлакатга қарши қаратилмаганлигини таъкидламоқдалар ва бу муносабатларнинг янада нормаллаштирилиши ҳар иккала мамлакат халқларининг манфаатларигагина эмас, Яқин Шарқда ва бутун дунёда тинчлик ишига хизмат қилажагига ишонч билдирмоқдалар.

Маданий мерос — бойлигимиз

НОЁБ ХАЗИНА

ДАЛВАРЗИНТЕПАДА ТОПИЛГАН ХУМЧАДАГИ ХАЗИНА «ТИЛ»ГА КИРМОҚДА. ◆ ШАҲАР ХРОНОЛОГИЯСИ АНИҚЛАНДИ. ◆ БИЛАГУЗУКЛАРДАГИ ҲИНД ЁЗУВЛАРИ. ◆ ҚУШАН МАДАНИЯТИ ОСОРИ АТИҚАЛАРИ. ◆ ШАХМАТ НЕЧАНЧИ АСРДА ПАЙДО БЎЛГАН!

Ҳамза номидаги Санъатшунослик институти экспедицияси бир неча йилдан буён Ўзбекистоннинг жанубида — Сурхондарёда археологик изланиш ишлари олиб бормоқда. Бу территория антик Бақтрия составига киради. Изланишлар натижасида Кушан-Бақтрия архитектурасига доир кенг маълумотлар қўлга киритилди.

Экспедиция қатнашчилари антик шаҳар — Далварзинтепада катта хазинанинг «кўзи»ни очдилар. Куни кеча Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги Ҳамза номли санъатшунослик институтида бўлиб ўтган матбуот конференциясида ана шу ноёб топилмалар ҳақида сўз кетди.

Матбуот конференциясини институт директори, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси В. Зоҳидов очди. Ноёб топилма ҳақида экспедиция раҳбари, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, санъатшунослик фанлари доктори, профессор Галина Анатольевна Пугаченкова журналистларга батафсил ахборот берди.

1959 йилда ташкил этилган экспедиция Сурхондарё областида кенг миқёсда археологик изланиш ишлари олиб борди. Далварзинтепа шаҳарчаси 1960 йилдан бошлаб атрофлича ўрганилмоқда. Бу ерда беш йилдан буён кенг миқёсда қазиш ишлари ўтказилмоқда. Ана шу давр мобайнида шаҳарчанинг хронологиясини аниқлашга муваффақ бўлинди. Бу ерда кўплаб маданий ёдгорликлар, жумладан, турли ганч ва сополдан ишланган ҳайкалчалар топилди. Пишиқ ғиштдан қурилган ҳаммомнинг очилиши ҳам экспедиция қатнашчиларида катта қизиқиш уйғотди. Фил суякларидан ишланган бебаҳо топилмалар фанимиз учун кўп янгиликлар бериши, шубҳасиз.

Мана стол устида Далварзинтепадан топилган энг қимматбаҳо бойлик—олтинлар турибди. Бу топилма узоқ ва машаққатли изланишлар эвазига қўлга киритилди. «13» рақамли белги қўйилган хонада узоқ қазиш ишлари олиб борилди. Археологлар ниҳоятда эҳтиёткорлик билан ишлашарди. Тупроқ сантиметрма-сантиметр қазиб борилди. Тўсатдан хумчанинг оғзи кўринди. Шундан кейингина қазиш ишлари олиб бораётган экспедиция қатнашчилари енгил нафас олишди. Уларнинг қувончи чексиз эди. Хумчани авайлаб олишди. Унинг ичи олтинга тўла эди. Бу ишда Т. Беляева, Б. Турғунов, Э. Ртвиладзе, студентлардан Т. Дўстаев, П. Ҳарротов, Ф. Байхакова, Т. Сайдалиева, Э. Жўраевлар алоҳида жонбозлик кўрсатишди.

Катта миқдордаги бу хазина составида ҳар хил олтин қуймалар ва тақинчоқлар бор. Билагузуклар шуниси билан диққатга сазоворки, уларга ҳинд ёзувида ҳар хил белгилар қўйилган.

Олтин узуклар, маржон-тақинчоқлар, билагузуклар ниҳоятда юксак дид билан ишланган. Бу ўша давр бадиий ва тасвирий санъатининг мавқеини белгилашда муҳим далил бўлиб хизмат қила олади. Шуниси қизиқарлики, журналистлар учун уюштирилган кўргазмадаги ҳар хил топилмалар орасида Гераклнинг ҳам ганчдан ишланган бош тасвири ўрин олган. Бу ҳам ўша давр тарихини мукаммал ёритишда катта хизмат қилиши шубҳасиздир.

Экспедиция қатнашчилари томонидан шаҳарчанинг стратиграфиясининг аниқланиши ҳам муҳим аҳамиятга эгадир. Шунингдек, шаҳарнинг граждан ва маданий архитектуралари ҳам очилди. Бундан ташқари фил суягидан ишланган иккита фигуранинг топилиши шахмат оламига янгилик бўлиб кирди. Ҳозиргача шахмат VI асрда туғилган деб келинарди. Икки жажжи фигура шахматнинг ёши бундан тўрт аср «катта» эканлигидан далолат беради.

Профессор Г. А. Пугаченкованинг таъкидлашича, Далварзинтепадан топилган ноёб хазина фан учун катта аҳамиятга эгадир. Айниқса қимматбаҳо топилмаларнинг Кушан ёзувида ўз ифодасини топганлиги ўша давр тарихини атрофлича ўрганишда муҳим роль ўйнайди.

Матбуот конференциясида сўзга чиққан таниқли археолог, Туркманистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси Е. М. Массон бу топилманинг илмий аҳамиятига, фанда тутган мавқеига юқори баҳо берди. Бу хазина Е. М. Массоннинг фикрига кўра, Лондондаги Британия музейининг фахри ҳисобланган машҳур Амударё бойлигига нисбатан фан учун яхлит маълумот бера олади.

Маълумки, Кушан маданиятига бўлган эътибор йилдан-йилга ниҳоятда ортиб бормоқда. ЮНЕСКОнинг Марказий Осиё маданиятини ўрганиш бўйича чиқарган лойиҳасида ҳам бу илмий муаммо алоҳида ўрин тутиши қайд этиб ўтилган.

М. МУҲСИМОВ.

ҚАЙНАР ХУМЧА

ФЕЛЬЕТОН

— Чомахидзе уй эмас, сарой қуряпти.

— Бунга қанча ғишт кетди экан?

— Тунука-чи?

— Иморатининг аллақаерларига темир-бетон ишлатганмиш.

Ана шунақа! Эл оғзига элак тутиб бўлмайди. Миш-миш, яна миш-миш:

— Милиция қаёққа қараб турибди?

— Район раҳбарлари-чи?

Бу гап аввал Китоб районы, кейин Қашқадарё области бўйлаб тарқалди. Шундай қилиб, Чомахидзенинг шоҳона кошонаси ҳақидаги ҳақиқатни билмаган одам кам қолди. Бундоқ чамалаб кўришса, Чомахидзе ҳаҳув дегунча кошонасига 20 минг сўмга яқин пул сарфлабди. Иморатга пойдевор қўйилгандан кейин ўтган икки ой мобайнида ана шунча «арзимас чақа» кетибди. Ундан буёғида сочилаётган червонларни ҳали ҳеч ким ҳисоблаб кўрганича йўқ.

Тағин шов-шув:

— Вой-бў, Чомахидзе шунча пулни қаердан оляпти? Қайнар хумчаси бормикан?

Отангизга балли! Чомахидзенинг қайнар хумчаси бор. «Қайна хумчам, қайна», — деб турса, бас. Кўз очиб юмгунча тўрт томонни пул босиб кетади. Китоб район матлубот жамиятининг раиси Исақ Кирилович Чомахидзеда шу ҳам бўлмасинми? Қўйинглар-е! Инсоф керак. Шов-шув, миш-мишнинг нима ҳожати бор? Ахир, Чомахидзе чакана одам эмас, унинг ҳам ўзига яраша хизматлари бор. Бунисини сиз билмасангиз, мана, биз биламиз.

1966 йилда тайёрлов конторасида оддий хизматчи эди. Бирданига бошига бахт қуши қўниб, Китоб район матлубот жамиятига раис бўлиб қолди. Ана лавозим-у, мана лавозим! Энди Чомахидзе кимларнинг бошини силасин? Тўғриними, эгринимми?

Чомахидзе андак ўйланиб қолди. Кейин бир хулосага келди:

— Тўғрининг бошини силашдан не фойда, яхшиси, эгриларнинг бошини силай.

Шу кундан бошлаб ҳар қаердан урилган-сурилганлар Чомахидзе «оға»ларининг атрофида гирди-капалак бўлиб қолишди. Ғани Розиқов ўшаларнинг биттаси. Ғанивой бир пайтлар Шаҳрисабз матлубот жамиятига қарашли каттагина дўконга мудир эди. Харидорлар ҳақига кўз олайтириб, юзи қора бўлди. Чомахидзе унга меҳр-шафқат кўрсатиб, бетидаги қорани астагина тозаладида, 42-магазинга мудир қилиб қўйди.

— Бола-чақангиз кўпайсин, Чомахидзе оға, биздек йиқилганларни суядингиз, асло кам бўлмайсиз, — қўл очиб дуо қилди Розиқов.

Чомахидзенинг идораси олдида дуогўйлар кундан-кунга кўпая борди. Қандай бўлмасин, «оға»нинг кўнглини топсалар-у, каттароқ ишга ўрнашиб олсалар. Қаранг, Неъмат Аҳмедов деган кимса Чомахидзенинг идораси олдида қўл қовуштириб турибди. У аста эшикни очиб, ичкарига киради.

— Ассалому алайкум, оға, мени кечиринг, безовта қилдим.

— Кел, хўш хизмат?

— Паноҳингизда ишламоқчиман.

— Шунақами? Аввал қаерда ишлагансан?

— Дўконда.

— Қачонгача?

— Бир оз у ёқда ҳам ётиб чиқдим...

— Бир янглишган экансанда?

— Ўлманг, оға. Бир янглишган эдим. Суяб юборинг.

Чомахидзе қаршисида мўлтираб турган одамга кулиб боқди. Ана шу бир табассум шарофати билан Неъмат Аҳмедов саноат моллари магазинига мудир бўлиб олди. Хотини, ўғли, қизи эса унинг қўлида сотувчи бўлиб ишлай бошлади.

Энди Яхши Авлоқулов ҳақида бир-икки сўз айтайлик. Юлғичликда суяги қотган бу шахс дўкондаги моллар нархини ошириб сотиб, қамалиб кетган эди. Ўша жойдан қайтгач, Чомахидзе уни ўз паноҳига олди.

— Яхшивой, худди бизбоп одам экансан. Бор, 26- магазинга мудирлик қил!

Ҳой, оёғи қолиб, тили билан юрадиган шоввозлар! Чомахидзенинг ана шу ишлари ёмонми? Инсоф билан айтинг-чи, Китоб район матлубот жамиятидан бошқа яна қайси жойда савдодан қувилган бундай нафс бандаларига катта-катта лавозимлар топшириб қўйилади?!

Қисқаси, Чомахидзе ишни «гуриллатиб» юборди. Қани, қаноти остидаги бирор шахснинг товуғини кишт деб кўринг-чи! Тўрт томонда тортҳо-торт, талатала! Асли касби сартарош бўлган Исмоил Абдусаматов ҳам кўплар қатори ўзини шу тўдага урди. Энди кўчма дўкон мудири. Аравада қишлоқ айланиб, жар солади.

— Шара-бара кетди, шарабара!!!

Шара-барачининг тўрт томонга изғиб, нима ишлар қилиб юрганини сўраб-суриштиришга матлубот жамияти раҳбарларининг вақти борми?! У бўлса, чўнтагини қаппайтираверади. 8177 сўмни ҳазм қилиб юборганидан кейингина сири фош бўлиб қолди. 66- магазин ходими Рўзи Ниёзов ҳам Абдусаматов йўлидан бориб, 1220 сўмни ўмарди.

Бош бухгалтер Раҳмат Эргашевнинг гувоҳлик беришича, ўтган йили Китоб район матлубот жамияти савдо тармоқларида 12927 сўм камомат бўлган. Ҳой, шов-шувчи шоввозлар, буни кўз кўрмаган, қулоқ эшитмаган «мўъжиза» деса бўладими?!

Шу кунларда Чомахидзенинг феъли айнаб юрибди. Бир марта Китоб район партия комитети, икки бор Қашқадарё область партия комитети бюросида унинг шахсий иши кўрилди. Ҳа, фақат унинг! Бошқалар-чи? Масалан, матлубот жамияти савдо бўлимининг бошлиғи Розиқ Холиқов ҳам Чомахидзега тенглашгудек масъул одам-ку! Нега у матлубот жамияти савдо тармоқларида бўлган қинғир ишлар учун жавоб бермасин? Матлубот жамиятининг бош бухгалтери Раҳмат Эргашев эса туя кўрдингми йўқ, қабилида иш тутиб, елка қисиб юрибди.

... Қайнар хумча! Чомахидзенинг қайнар хумчаси қайнаб, шоҳона кошонаси битай деб қолди. Ўз-ўзидан шундай савол туғилади. Хўш, қайнар хумчани қайнатаётганлар кимлар экан?!

Усмон ЮСУПОВ,
Пўлат ГАДОЕВ.

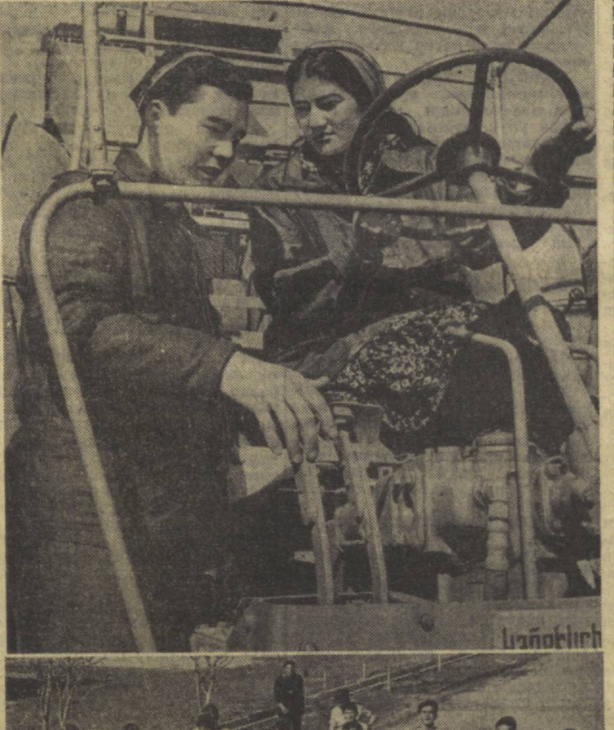

Сирдарё қишлоқ хўжалигини механизациялаш техникумини битириб чиққан минглаб ёшлар турли колхоз ва совхозларда самарали меҳнат қилмоқдалар. Суратларда: (юқоридан) техникумнинг қишлоқ хўжалик техникаси бўйича инструктори А. Нарзуллаев бўлажак механизатор Д. Ҳошимова билан машғулот ўтказмоқда. Пастдаги суратда: билим юрти ёшлари спортнинг енгил атлетика тури билан шуғулланаётган пайт.

А. Горокрин фотоси. (ЎзТАГ).

РАССОМ ХАНДАСИ

Омад келганда.

Сўзсиз расм.

Рассом М. Воробейчиков.

◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ

НАВБАТ АСОСИЙ ЎЙИНЛАРГА

Хоккей бўйича жаҳон чемпионати

Жаҳон чемпионатида кўзда тутилган учрашувларнинг учдан бир қисми ўйнаб бўлинди. Муз майдонидаги ҳар бир учрашув муҳлисларнинг зўр олқишу ҳаяжонларига сабаб бўляпти.

— Мен бундай шиддатли ўйин натижаларидан ғоят мамнунман, — деганди ГФР хоккейчилари устози Г. Кисслинг чемпионлар билан ўтказилган учрашувдан кейин. — Бу учрашувда биз учун кулай келган бирдан-бир имкониятдан фойдалана олдик. Швециялик хоккейчилар билан ўйинда чемпионлар маҳоратларини айтарли намойиш қилолмадилар. Натижада муз майдонида йирик ҳисоб қайд қилинмади.

Лекин ГФР командаси устозининг бу гаплари навбатдаги учрашувда қўл келмай қолди. Улар Швеция командаси билан ўйинда ўз дарвозаларидан 8 шайба ўтказиб юбордилар. Ўзига яраша йирик мағлубиятга жавобан иккитагина шайба киритишди, холос. Швецияликлар ҳужумкорликка куч беришди. Ҳисоб ўйиннинг 10-минутида очилди. ГФРликлар ҳам бўш келишмади. Тезкорликни ошириб, Функ киритган шайба билан ҳисобни тенглаштиришди. Учрашувнинг иккинчи қисмида ташаббус швед хоккейчилари томонида бўлди. ГФР командаси дарвозасининг ортида кетма-кет қизил чироқ ёниб турди. Охирги минутларда ГФРликлар иккинчи жавоб шайбаси киритишга улгурдилар. Умумий ҳисоб 8:2 билан швецияликлар фойдасига ҳал бўлди.

Ўйинлар жадвалининг охиридан ўрин эгаллаб турган командалардан Польша ҳам яна очкосиз қолди. Польшаликлар бу сафар Финляндия командаси билан куч синашиб, ўз дарвозаларини баъзи мухлислар айтгандек, ланг очиб қўя қолишди. Польшаликларнинг учрашув биринчи қисмида кўрсатган ҳаракатларини айтмасак, ҳужумкорлик асосан Финляндия хоккейчилари томонида бўлди. Бундай ўйиннинг ҳисоби ҳам шунга яраша — 5:0. Финляндияликлар қимматли икки очкони қўлга киритишди.

Польша ва ГФР командалари Москва чемпионатида очколар улашувчига айланиб қолди десак муболаға бўлмас. Чунки ҳар иккала команда ҳам бугунгача тўрт учрашув ўтказиб, очкосиз қолишяпти. Балки мазкур командаларнинг бугунги учрашувидан кейин охирги ўринни қайси мамлакат хоккейчилари тарк этиши ҳам ойдинлашар.

Совриндор ўринлар учун кураш тобора қизғин ва шиддатли тус олмоқда. Кеча чемпионатнинг асосий ўйинларидан ҳисобланган Финляндия — Швеция ва ЧССР — СССР командалари ўртасида учрашувлар бўлди. Эртага жаҳон мусобақаларининг биринчи давра ўйинлари ниҳоясига етади. Ўйинлар жадвалида ҳам бир оз ўзгаришлар юз берди. Ўтган кунги учрашувдан кейин Швеция командаси 6 очко билан яна иккинчи ўринга кўтарилди:

Командалар	Ў	Ю	Д	М	Ш	О
СССР	3	3	0	0	34-6	6
Швеция	3	3	0	0	21-4	6
ЧССР	3	2	0	1	18-5	4
Финляндия	3	2	0	1	15-11	4
ГФР	4	0	0	4	8-37	0
Польша	4	0	0	4	6-39	0

◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ

А. М. ЛИХАЧЕВ

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Моддий-техника таъминоти бош бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Аркадий Михайлович **Лихачев** шу йил 5 апрелда тўсатдан вафот этди.

Ўзининг бутун кучини ва ҳормас-толмас ғайратини Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантиришга бағишлаган Коммунистик партиянинг содиқ фарзанди орамиздан кетди.

А. М. Лихачев 1911 йилда Ленинград областидаги «Красная Роза» қишлоғида туғилди. У Ленинград политехника институтини тамомлаб чиққанидан кейин 1931 йилда Ўрта Осиё кўмир саноатига ишга юборилди. У бу ерда 30 йилдан кўпроқ ишлаб «Средазуголь» ва «Узбекуголь» комбинатларида раҳбарлик лавозимларида бўлди.

Юқори малакали инженер, қобилиятли ташкилотчи А. М. Лихачев кўмир саноатини ва хусусан Оҳангарон кўмир ҳавзаси ва «Шаргунуголь» конини ривожлантириш учун жуда кўп ишлар қилди.

А. М. Лихачев моддий-техника таъминоти органларида 1962 йилдан буён аввал Ўзбекистон ССР Халқ хўжалик кенгаши бошқармаси бошлиғи, 1966 йилдан эса Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Моддий-техника таъминоти Бош бошқармаси бошлиғининг ўринбосари бўлиб ишлаб, республика халқ хўжалигини моддий-техника воситалари билан таъминлаш масалаларини оператив суратда ва ишнинг кўзини билиб ҳал этиб келди.

Аркадий Михайлович билан ишлаган кишиларнинг ҳаммаси уни улкан қалб эгаси, камтар меҳнаткаш, меҳрибон ўртоқ ва кишиларга нисбатан зийрак раҳбар деб билар эди.

Партия ва ҳукумат А. М. Лихачевнинг меҳнатига юксак баҳо бердилар. У Меҳнат Қизил Байроқ ордени, «Ҳурмат Белгиси» ордени, СССР медаллари, Қирғизистон АССР Марказий Ижроия Комитети, Ўзбекистон ССР ва Тожикистон ССР Олий Советлари Президиумларининг Фахрий ёрлиқлари билан мукофотланди. СССР Кўмир саноати министрлиги уни I ва II даражали «Шахтёрлик шуҳрати» нишони билан мукофотлади.

А. М. Лихачевнинг ёрқин хотираси уни билган, у билан бирга ишлаган кишилар қалбида умрбод сақланиб қолади.

Бир группа ўртоқлари.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ва ЭЪЛОНЛАР

ОБЛИГАЦИЯЛАРИНГИЗНИ ТЕКШИРИНГ!

1966 ЙИЛГИ 3%ли ДАВЛАТ ИЧКИ ЮТУҚЛАР ЗАЕМИ 54-ютуқлар тиражининг

РАСМИЙ ЖАДВАЛИ

Бу тираж 1973 йил 30 мартда Ереван шаҳрида бўлиб ўтди.

Заёмнинг ҳамма қирқ бир разрядидаги серия ва облигацияларнинг қуйидаги номерларига ютуқлар чиқди.

серия номерлари	облигация номерлари	Ютуқ миқдори (сўм билан)	серия номерлари	облигация номерлари	Ютуқ миқдори (сўм билан)	серия номерлари	облигация номерлари	Ютуқ миқдори (сўм билан)
100016	16*)	500	132254	21*)	500	167655	29*)	500
101896	07*)	500	132471	23*)	500	168315	50*)	1.000
102964	41*)	500	132871	36*)	500	168658	23*)	500
102999	49*)	500	134372	07*)	500	168846	1—50	40
103731	35*)	1.000	134402	1—50	40	170143	41*)	500
104499	22*)	500	134560	1—50	100	170393	1—50	100
104716	42*)	500	134845	1—50	40	170495	41*)	500
105314	14*)	1.000	135737	31*)	500	171026	35*)	500
105337	1—50	100	135768	32*)	500	171776	04*)	500
105757	1—50	100	136223	08*)	500	172228	32*)	500
106223	10*)	500	137026	06*)	5.000	172387	47*)	1.000
106368	1—50	40	137073	20*)	2.500	172647	27*)	500
106436	1—50	40	137867	02*)	500	172967	21*)	500
106458	06*)	500	139566	1—50	40	173731	17*)	500
106459	1—50	40	139805	1—50	40	174324	45*)	500
106928	23*)	500	139989	42*)	1.000	175376	12*)	500
107312	1—50	40	140779	26*)	500	176430	44*)	500
107602	01*)	500	140937	28*)	500	177218	44*)	500
107749	47*)	1.000	141159	39*)	1.000	177689	20*)	500
107923	30*)	500	141488	1—50	100	179121	31*)	500
108054	03*)	1.000	141768	1—50	40	180149	1—50	40
109940	13*)	500	141819	1—50	100	181178	13*)	500
111188	35*)	500	143532	48*)	500	182497	14*)	1.000
111221	02*)	500	144129	1—50	40	182829	09*)	500
111925	32*)	500	146842	42*)	500	182944	1—50	100
111981	1—50	40	148404	41*)	500	183079	16*)	500
113243	33*)	500	148918	1—50	40	183237	1—50	40
113326	06*)	500	149241	10*)	500	183539	24*)	500
113650	37*)	2.500	149323	1—50	40	183868	27*)	1.000
113862	13*)	500	150348	49*)	500	184296	07*)	500
114098	20*)	500	150424	1—50	40	184485	07*)	500
114656	50*)	500	150701	16*)	500	184764	31*)	1.000
114730	1—50	40	151002	1—50	40	185260	20*)	500
115616	45*)	500	151189	04*)	500	185284	44*)	500
115807	47*)	2.500	151200	1—50	40	185811	50*)	500
116943	25*)	500	151202	48*)	500	186472	32*)	1.000
118233	45*)	500	151466	16*)	500	188074	40*)	500
118275	10*)	2.500	151857	06*)	500	188882	32*)	1.000
118843	1—50	40	152199	34*)	500	189743	36*)	500
118895	1—50	40	152392	43*)	500	189980	1—50	40
118910	49*)	500	153035	18*)	500	190041	02*)	500
119094	17*)	500	153391	16*)	500	190158	1—50	100
119368	1—50	40	154503	05*)	500	190899	47*)	500
119551	1—50	100	154955	1—50	40	191201	1—50	100
121146	31*)	500	154973	41*)	500	191414	25*)	500
121280	05*)	1.000	154990	1—50	40	191474	1—50	40
121517	37*)	500	155014	1—50	40	193005	18*)	500
122130	42*)	500	155096	1—50	100	193479	10*)	500
123591	49*)	500	156653	30*)	500	193983	12*)	500
126302	48*)	500	156675	01*)	500	194137	26*)	500
126580	28*)	500	157038	32*)	500	194235	46*)	1.000
127255	13*)	5.000	159459	07*)	500	195342	35*)	500
127427	1—50	100	160811	47*)	1.000	195355	1—50	100
127504	1—50	40	160830	42*)	2.500	195636	1—50	40
128293	1—50	100	161293	05*)	500	196245	07*)	500
128759	1—50	100	162985	01*)	500	196467	1—50	40
129030	42*)	500	164206	1—50	40	196482	1—50	40
129079	1—50	40	165120	11*)	1.000	196631	1—50	40
129307	26*)	500	165956	45*)	1.000	197057	37*)	1.000
129379	1—50	40	166269	18*)	1.000	197122	1—50	40
129414	10*)	500	166682	28*)	500	198120	28*)	500
129572	26*)	500	167162	19*)	500	199841	43*)	500
130473	04*)	500	167171	12*)	500			

*Шу сериядаги облигациянинг қолган 49 номерига 40 сўмдан ютуқ чиқди.

Жадвалда йигирма сўмлик облигацияларга чиққан ютуқлар кўрсатилган.

Ўн сўмлик облигацияларга ютуқларнинг ярми тўланади.

Ютуқ суммасига облигация қиймати ҳам қўшилган.

Бу жадвал расмий ҳужжатдир. Омонат кассалари газетанинг янги сони келганидан сўнг ютуқларни шу жадвалга мувофиқ белгиланган тартибда тўлайдилар.

Ютуқлар тиражини ўтказиш бўйича комиссиянинг раиси — Ереван шаҳар меҳнаткашлар депутатлари шаҳар Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари — Н. А. МИРЗОЯН.

Комиссиянинг масъул секретари — Л. П. ЕСИНА.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.30— МОСКВА. 18.30 — ТОШКЕНТ. 18.40 — Мультфильм. 18.50 — МОСКВА. **Хоккей:** ЧССР — СССР. 19.30 — ТОШКЕНТ. «Ахборот». 19.45 — Биз — ватанпарвар интернационалистлар. 20.15 — Ўн минут музика. 20.25 — «Ахборот». 20.45 — Ойбекнинг адабий портрети. 22.00 — «Вақт». 22.30 — Чигит экиш кундалиги. 22.40 — Мусиқа жавоби. ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 10.55 — ТОШКЕНТ. 11.00 — Қўғирчоқ фильм. 11.30 — Ўқув кўрсатуви. 12.00 — **Қизил альпинистлар** (бадиий фильмнинг 3-серияси). 18.30 — Концерт. 18.50 — Ҳужжатли фильмлар. 19.30 — МОСКВА. 20.00 — **Болалар** (бадиий фильм). 21.40 — Концерт. 22.00 — «Сиҳат—саломатлик». 22.30— Телеминиатюралар. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 19.00 — Тошкент янгиликлари. 19.15 — **Фарзанд доғи** (бадиий фильм). 20.45 — Композитор С. Раҳманинов туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган кўрсатув. 21.50 — Ҳужжатли фильм.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 6/IV да ЯНГИ ПОСТАНОВКА **«Флория Тоска».**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 6/IV да **Олтин девор.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 6/IV да **Хотинимнинг эри.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Совет циркининг ҳайвон ўргатувчиси Бутуниттифоқ кўригининг лауреати **Б. Денисов Африка шерлари билан** (охирги гастроллари).

КИНО

Бугун яшаш, эртага ўлиш — «СПУТНИК» (эрталаб соат 11, кундуз соат 2,3, 5, кеч соат 8, 9 да), «ЎЗБЕКИСТОН» (эрталаб соат 10, кундуз соат 12, 2, 4, кеч соат 6, 8, 9.45 минутда), «ВОСТОК» (эрталаб соат 11, кундуз соат 1, 5, кеч соат 7, 8.30 минутда), «ДРУЖБА» (эрталаб соат 11, кундуз соат 2, 5 ва кеч соат 8 да).

Шайтон малайлари иблис тегирмонида; Айиқ — «ЧАЙКА» (эрталаб соат 11, кундуз соат 1.30, 4, кеч соат 6.30, 9 да), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12, 2.30, 5 ва кеч соат 8 да), «МОСКВА» (кундуз соат 12.30, 3, 5.30 ва кеч соат 8.30 минутда), «ДРУЖБА» (эрталаб соат 10, кундуз соат 1, 4 ва кеч соат 7 да).

Шайтон малайлари иблис тегирмонида — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12, 3, кеч соат 6, 9 да), «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12, 3, кеч соат 6, 9 да).

Она муҳаббати — ҲАМЗА номли (эрталаб соат 11.30, кундуз соат 2.30, 5.30 ва кеч соат 8.30 минутда).

Яшасин севги! — «ВОСТОК» (кундуз соат 2, 5 ва кеч соат 8 да).

Охирги ўқ — САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11, кундуз соат 12.45, 2, 4.15, кеч соат 6, 7.45, 9.15 минутда).

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги, Ўзбекистон Театр жамияти Сурхондарё область театрининг директори, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист, Ўзбекистон Театр жамиятининг аъзоси

Зоҳид АЛИМОВнинг

вафот этганлигини билдириб, марҳумнинг оиласига чуқур таъзия изҳор этадилар.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26 ◆ ТЕЛЕФОНЛАР эълонлар — 338142. коммутатор — 330249 дан 330258 гача.